

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ  
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

## **МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК**

**Збірник тестів та задач для атестаційного екзамену  
здобувачів освіти за освітньо-професійною програмою  
підготовки фахівця першого освітнього рівня бакалавр,  
спеціальності 053 Психологія**

**Для студентів денної та заочної форм навчання**



**Тернопіль 2025**

## УДК 378.14

Рекомендовано до друку вченою радою Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя / протокол № 10 від 20 січня 2025 р.

Збірник тестів та задач для атестаційного екзамену здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою підготовки фахівця першого освітнього рівня бакалавр, спеціальності 053 Психологія: метод. посібник. Автори упорядники: В. В. Вишньовський, В. Є. Кавецький, І. М. Періг, І. М. Чорна / за заг. ред. В. В. Вишньовський. Тернопіль: ТНТУ, 2025. 82 с.

### Рецензенти:

**Жизномірська О.Я.** – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та інклюзивної освіти Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти.

**Кухарська В.Б.** – кандидат психологічних наук, доцент кафедри української та іноземних мов Тернопільського національного технічного університету.

## ЗМІСТ

1.	ВСТУП.....	3
2.	ПРАВИЛА ПРОХОДЖЕННЯ ТЕСТУВАННЯ.....	7
3.	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	9
4.	ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІН.....	11
4.1.	Загальна психологія.....	11
4.2.	Вікова та педагогічна психологія.....	17
4.3.	Диференційна психологія.....	23
4.4.	Експериментальна психологія.....	29
4.5.	Психодіагностика.....	36
4.6.	Термінова психологічна допомога.....	42
4.7.	Психологічна експертиза.....	48
4.8.	Основи сугестопедії.....	55
4.9.	Основи психотерапії.....	61
5.	ОРІЄНТОВНІ ПСИХОЛОГІЧНІ СИТУАТИВНІ ЗАДАЧІ.....	68
6.	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73

## Вступ

Даний методичний посібник містить запитання, розроблені викладачами кафебри, що будуть представлені для контролю знань студентів спеціальності 053 Психологія на атестаційному екзамені.

Мета освітньої програми: Підготувати кваліфікованих фахівців в галузі психології, які здобули ґрунтовну загальнонаукову та фахову підготовку, володіють знаннями про природу психіки, методи дослідження психічних явищ, технології та процедури надання психологічної допомоги. Підготовка за даною програмою дозволяє застосовувати психологічні знання та вміння в умовах професійної діяльності для реалізації самостійного психодіагностичного дослідження та компетентного надання психологічної допомоги, реагуючи на виклики часу, слідуючи гуманістичним та демократичним цінностям.

У відповідності до мети освітньої програми, розроблено завдання для атестаційного екзамену. Засобом діагностики є тестове завдання, із запропонованими відповідями, з яких лише одна – вірна. Також до кожного білету є ситуативна задача, яка спрямована виявити практичні знання студентів-випускників.

Система базових тестових завдань сформована експертним оцінюванням кожного завдання і їх сукупності та охоплює всі змістові модулі визначених навчальних дисциплін з освітньої програми підготовки бакалавра зі спеціальності 053 Психологія.

Перелік навчальних дисциплін, завдання з яких виносяться на атестаційний екзамен:

- Загальна психологія.
- Вікова та педагогічна психологія.
- Диференційна психологія.
- Експериментальна психологія.
- Психодіагностика.

- Термінова психологічна допомога.
- Психологічна експертиза.
- Основи сугестопедії.
- Основи психотерапії.

**У створенні посібника взяли участь викладачі кафедри психології ТНТУ імені Івана Пулюя:**

- В. В. Вишньовський – канд. психол. наук. доцент, доцент кафедри психології (Загальна редакція посібника, Термінова психологічна допомога, Основи сугестопедії);
- В. Є. Кавецький – канд. пед. наук. доцент, доцент кафедри педагогіки і психології та інклюзивної освіти (Психологічна експертиза).
- І. М. Періг – канд. психол. наук. доцент, доцент кафедри психології (Вікова та педагогічна психологія, Психодіагностика, Диференційна психологія, Експериментальна психологія);
- І. М. Чорна - канд. психол. наук. доцент, доцент кафедри психології (Вступ, Правила проходження тестування, Критерії оцінювання тестових завдань, Критерії оцінювання практичної задачі, Загальна психологія, Основи психотерапії).

**Тестові завдання складаються з таких компонентів:**

- запитальної (змістовної) частини;
- чотирьох варіантів відповідей.

Запитальна частина тестового завдання формулюється у стверджувальній або запитальній формі, стисло і чітко, без подвійного тлумачення. Запитальна частина тестового завдання виділяється активним кольором. Варіанти відповіді – частини тестового завдання мають окрему нумерацію буквами.

Тест (добірка тестових завдань кожного варіанту) має включати кількість тестових завдань, що є достатньою для забезпечення відповідної точності методу вимірювання. Довжина тесту становить 35 тестових завдань.

Тест має забезпечити пропорційне представництво всіх, визначених для атестації, дисциплін та модулів зі складу кожної з цих дисциплін. Представництво кожної нормативної дисципліни у кожному варіанті забезпечується пропорційно до загального тестового ряду.

Розв'язання практичної ситуативної задачі ґрунтується на розумінні закономірностей, яким підпорядковується сфера її існування та конкретна умова задачі. Розуміння і розв'язання в цьому разі полягає не тільки в установленні предметних властивостей та відношень між об'єктами задачі, а й у використанні набутих протягом навчання знань, що включають теоретичні знання і практичні навички, оперування ними за допомогою сформованого логічного мислення. Студент має продемонструвати рівень теоретичних знань та вміння їх застосовувати у практичній діяльності.

Студенту пропонується змодельована ситуація із практичної діяльності психолога. Потрібно визначити суть даної психологічної проблеми. Скласти проєкт програми психодіагностичної роботи психолога. Орієнтовний алгоритм психоконсультаційної та психокорекційної роботи психолога з даним клієнтом.

Для підготовки до атестаційного екзамену студенти отримують програму атестаційного екзамену.

## **1. Правила проходження тестування**

Студент обирає білет, в якому 35 тестів та практична задача. При проходженні тестування студентові надається 40 хвилини для відповіді на питання, які подані у формі тестів і 40 хвилин для вирішення практичної задачі. Практичну задачу подано у формі змодельованої життєвої психологічної ситуації.

На бланку екзаменаційного білету студент повинен вказати групу, прізвище, ім'я, по-батькові. Під час проходження тестування надається можливість відповідати на запитання у довільному порядку, тобто можна переходити від питань однієї дисципліни до питань іншої дисципліни.

Для відповіді на запитання потрібно вибрати один варіант з чотирьох запропонованих, біля вибраного варіанту поставити відповідну відмітку «V» або обвести відповідну букву вірної відповіді. Після поставленої відмітки правильної відповіді змінювати її не можна. Відповіді на запитання можна лише один раз, вибравши вірну, на ваш погляд, відповідь.

Розв'язуючи практичну задачу, потрібно визначити суть психологічної проблеми клієнта. Розробити проєкт програми психодіагностичної роботи психолога. Орієнтовний алгоритм психоконсультаційної та психокорекційної роботи психолога з даним клієнтом. Обґрунтовано визначає ризики та перспективи психоконсультативної роботи з клієнтом. Відповідь записується студентом на екзаменаційному бланку.

Після завершення часу студенти здають білети з зазначеними відповідями комісії. Згідно списку (або за бажанням) кожен студент доповідає по практичній задачі білету, відповідає на питання комісії (в межах визначеної у задачі проблеми).

Після завершення доповідей студентів, екзаменаційна комісія перевіряє та оцінює результати тестування за дешифратором. Оцінювання ефективності розв'язання практичних задач відбувається шляхом голосування членів комісії, шляхом відкритого голосування простою більшістю. Сумарний результат (за тест і практичну задачу) заноситься в екзаменаційну відомість.

Результати оцінювання оголошуються комісією усно, публічно, в день екзамену, не пізніше трьох годин після його завершення. Студент має право на апеляцію результатів атестаційного екзамену, про що додатково повідомляється після оголошення результатів.

## 2. Критерії оцінювання тестових завдань

Кожна правильна відповідь на один із 35 тестів оцінюється двома балами, студент може максимально набрати 70 балів.

## 3. Критерії оцінювання практичної задачі

№	Вимоги до відповіді	Бали
1	Правильно визначено суть психологічної проблеми, з коментарем технології визначення. Підібрано адекватні психодіагностичні методики. Підібрано адекватні психокорекційні методики. Студент обґрунтовано визначає ризики та перспективи психоконсультативної роботи з клієнтом за даною змодельованою професійною ситуацією.	30
2	Правильно визначено суть психологічної проблеми, проте з несуттєвими неточностями, без коментаря технології її визначення. Підібрано адекватні психодіагностичні методики. Підібрано адекватні психокорекційні методики. Студент обґрунтовано визначає ризики та перспективи психоконсультативної роботи з клієнтом за даною змодельованою професійною ситуацією.	24-29
3	Правильно визначено суть психологічної проблеми, проте з несуттєвими неточностями, без коментаря технології її визначення. Підібрано адекватні психодіагностичні методики. Підібрано адекватні психокорекційні методики, не усі з яких адекватні проблемі. Студент обґрунтовано визначає ризики та перспективи психоконсультативної роботи з клієнтом за даною змодельованою професійною ситуацією.	16-23

4	Правильно визначено суть психологічної проблеми, проте з несуттєвими неточностями, без коментаря технології її визначення. Підбрано психодіагностичні методики, не усі з яких адекватні проблемі. Підбрано психокорекційні методики, не усі з яких адекватні проблемі. Студент обґрунтовано визначає ризики та перспективи психоконсультативної роботи з клієнтом за даною змодельованою професійною ситуацією.	8-15
5	Окремі фрази, які не розкривають зміст завдання. Частково зроблено спробу розв'язання задачі, але вона помилкова.	1-7
6	Відповідь відсутня.	0

### Шкала оцінювання: ECTS та національна

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	<b>A</b>	відмінно
85-89	<b>B</b>	добре
75-84	<b>C</b>	
64-74	<b>D</b>	задовільно
60-64	<b>E</b>	
35-59	<b>FX</b>	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	<b>F</b>	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІН

### Тестові завдання з дисципліни «Загальна психологія»

#### 1. Які особливості характеризують людину, як особистість?

- а) дикція, музикальність, розум;
- б) комунікація, правдивість, світогляд;
- в) культурна поведінка, високі ідеали;
- г) пізнавальні мотиви, сенситивність, красива постава.

#### 2. В чому полягає психологічна сутність діяльності?

- а) діяльність - засіб реалізації людини в житті;
- б) діяльність - спосіб пізнання себе і довкілля;
- в) діяльність - засіб створення матеріальних і духовних цінностей і особистого достатку;
- г) діяльність - це процес вивільнення накопиченої енергії.

#### 3. Як за змістом поділяється трудова діяльність?

- а) репродуктивна і творча;
- б) приватна і державна;
- в) проста і складна;
- г) вільна і примусова.

#### 4. Як називається напрямок, предметом вивчення якого є поведінка?

- а) біхевіоризм;
- б) фрейдизм;
- в) психоаналіз;
- г) гештальтпсихологія.

#### 5. Як називається метод психології, суть якого у фіксації проявів поведінки і отримання суджень про об'єктивні явища?

- а) спостереженням;
- б) експериментом;
- в) бесідою;
- г) жестом.

#### 6. Як називається стандартизоване психологічне випробування, в результаті якого робиться спроба оцінити той чи інший психічний процес, або особистість в цілому?

- а) бесіда;
- б) жест;
- в) експеримент;
- г) моделювання.

#### 7. Як називається теорія, яка визначає особистість як результат складної взаємодії 6-ти систем?

- а) активаційна;
- б) теорія когнітивного дисонансу;
- в) теорія диференціальних емоцій;
- г) теорія інстинктивних потягів.

#### 8. У якому виді діяльності найчастіше виявляється взаємодія емоцій інтересу-збудження та радості у дітей?

- а) спілкування;
- б) гра;
- в) навчання;
- г) праця.

**9. Які особливості характеризують людину як особистість?**

- а) дикція, музикальність, розум;
- б) комунікація, правдивість, світогляд;
- в) культурна поведінка, високі ідеали;
- г) пізнавальні мотиви, сенситивність, красива постава.

**10. Що є рушійними силами розвитку особистості?**

- а) прагнення до досягнень;
- б) суперечності між потребами і можливостями їх задоволення;
- в) природна необхідність;
- г) мотиви особистості;

**11. Що складає самооцінку особистості?**

- а) сукупність уявлень про себе;
- б) оцінка оточуючих;
- в) співвідношення "Я"-реального та "Я" - ідеального;
- г) всі відповіді вірні.

**12. Завдяки чому відбувається становлення людини, як особистості?**

- а) трудовій діяльності;
- б) розвитку свідомості;
- в) виникненню мови;
- г) філогенетичній обумовленості.

**13. Яке визначення мотиву є вірним?**

- а) спонукання, що змушує людину діяти в певній ситуації і за певних умов;
- б) система заходів, що спонукає діяти відповідно до своїх поглядів;
- в) страждання і муки сумління, коли порушуються принципи в діях і вчинках;
- г) програма майбутнього самовдосконалення особистості.

**14. Яке визначення установки є вірним?**

- а) готовність до діяльності в будь-який момент;
- б) програма майбутнього самовдосконалення особистості;
- в) страждання і муки сумління, коли порушуються принципи в діях і вчинках;
- г) система мотивів, що спонукає діяти відповідно до своїх поглядів.

**15. Чим об'єктивно визначається статус особистості?**

- а) місцем особистості в соціальній структурі;
- б) родом занять і розміром доходів;
- в) рівнем освіти;
- г) етнічною належністю.

**16. Що характеризує позиція особистості?**

- а) суб'єктивне становище особистості в суспільстві;
- б) діяльнісне становище особистості в суспільстві;
- в) обидві відповіді вірні;
- г) немає вірної відповіді.

**17. Яке визначення рангу особистості є вірним?**

- а) масштаб і значення особистості для суспільства, що визначається продуктивністю творчої діяльності;
- б) масштаб і значення особистості для суспільства, що визначається;
- в) створенням особистістю матеріальних і духовних цінностей;
- г) масштаб і значення особистості для суспільства, що визначається внеском у скарбницю суспільних благ.

**18. Що включає в себе тривимірна структура особистості?**

- а) соціально-психологічний, діяльнісний, генетичний виміри;
- б) соціальний, діяльнісний, психологічний виміри;
- в) психологічний, діяльнісний, генетичний виміри;
- г) соціально-психолого-індивідуальний, діяльнісний, генетичний виміри.

**19. Яке із визначень II основного закону особистості (за культурно-історичною теорією розвитку особистості) є вірним?**

- а) відношення між вищими психологічними функціями були реальними;
- б) відношеннями між людьми, вищі психологічні функції виникають із колективних соціальних форм поведінки;
- в) психологічна функція в процесі свого розвитку переходить із зовнішньої форми у внутрішню;
- г) розвиток і побудова вищих психічних функцій є основним ядром особистості.

**20. Що є основним чинником розвитку людини згідно Біогенетичної концепції розвитку особистості?**

- а) індивідуальні особливості особистості;
- б) соціальні умови розвитку особистості;
- в) спадковість особистості;
- г) віковий розвиток особистості.

**21. Що характеризує здатність людини самостійно приймати відповідальні рішення і неухильно реалізувати їх в діяльності?**

- а) наполегливість;
- б) самостійність;
- в) принциповість;
- г) рішучість.

**22. Як називається здатність людини до тривалого і неослабленого напруження енергії, неухильний рух до зазначеної цілі?**

- а) наполегливість;
- б) свідомість;
- в) оптимізм;
- г) працелюбність.

**23. Яку назву має третій рівень ієрархічної будови діяльності?**

- а) рівень особливих видів діяльності;
- б) рівень операцій;
- в) рівень дій;
- г) рівень психофізіологічних функцій.







**48. Між темпераментом та характером існує таке співвідношення:**

- а) це дві незалежні структури особистості;
- б) це однакові поняття;
- в) особливості темпераменту проявляються на основі характеру;
- г) риси характеру розвиваються і проявляються на основі типу темпераменту.

**49. Внутрішній динамічний і несвідомий стан особистості, що виникає в результаті взаємодії потреби і середовища – це:**

- а) цінності;
- б) установка;
- в) мотиви;
- г) мета.

**50. Яка додаткова властивість нервової системи визначає особливості темпераменту?**

- а) лабільність;
- б) активність;
- в) контактність;
- г) реактивність.

### **Тестові завдання з дисципліни «Вікова та педагогічна психологія»**

**1. Оберіть варіант, який перелічує розділи лише вікової психології?**

- а) психологія дитинства, юності, зрілості, старості;
- б) психологія дошкільника, психологія навчання, психологія зрілості;
- в) дитяча психологія, медична психологія, психологія підлітка;
- г) психологія спорту, психологія зрілості, психологія старості.

**2. Як називається найбільш сприятливий період для розвитку певних психічних структур?**

- а) кризовий період;
- б) інтеріоризація;
- в) сензитивний;
- г) екстеріоризація.

**3. Для якого віку властивою є немотивована поведінка?**

- а) кризи 3 років;
- б) кризи 13 років;
- в) кризи 7 років;
- г) кризи 17 років.

**4. Для якого віку є характерним словесно-логічне мислення?**

- а) дошкільного віку;
- б) підліткового віку;
- в) молодшого шкільного віку;
- г) юнацького віку.

**5. Як називається потреба людини у встановленні та зберіганні стійких емоційних позитивних стосунків?:**

- а) афіліація;
- б) фасилітація;
- в) асоціація;
- г) акомодація.

**6. Хто родоначальник дитячої психології?:**

- а) Ж-Ж.Руссо;
- б) І.М.Сєченов;
- в) Дж.Локк;
- г) П.П.Блонський.



**17. Для якого віку характерна упертість як новоутворення?**

- а) кризи 3 років;
- б) кризи 13 років;
- в) кризи 7 років;
- г) кризи 17 років.

**18. Новоутворенням якого віку є внутрішній план дій?**

- а) дошкільного віку;
- б) підліткового віку;
- в) молодшого шкільного віку;
- г) юнацького віку.

**19. До якого методу досліджень належить лонгітюдне вивчення особистості?**

- а) організаційний метод;
- б) комплексний метод;
- в) математичний метод;
- г) структурний метод.

**20. Авторами якої теорії є П.Гальперін та Н.Тализіна?**

- а) культурно-історична теорія розвитку вищих психічних функцій;
- б) теорія трьох ступенів розвитку дитини;
- в) теорія поетапного формування розумових дій;
- г) концепція конвергенції двох факторів розвитку дитини.

**21. На який вік припадає доопераційна стадія розумового розвитку за Ж.Піаже?**

- а) до 2 років;
- б) 2-7 років;
- в) від 7 до 12 років;
- г) після 12 років.

**22. Як називається стадія розумового розвитку до 2 років за Ж.Піаже?**

- а) стадія конкретних операцій;
- б) доопераційна;
- в) сенсомоторна;
- г) стадія формальних операцій.

**23. Для якого віку характерна фалічна стадія психосексуального розвитку за З.Фройдом?**

- а) до 1,5 року;
- б) після 12 років;
- в) від 3 до 6 років;
- г) від 1,5 до 3 років.

**24. Яке позитивне новоутворення характерне для періоду немовляцтва за Е.Еріксоном?**

- а) автономія;
- б) базальна довіра;
- в) ініціативність;
- г) ідентичність.

**25. Яке негативне новоутворення формується у шкільному віці (6-12 років) за Е.Еріксоном?**

- а) почуття провини;
- б) впертість;
- в) почуття неповноцінності;
- г) ізоляція.

**26. Для якого віку характерна криза ідентичності за Е.Еріксоном?**

- а) юнацький вік;
- б) дитячий вік;
- в) рання зрілість;
- г) середня зрілість.

**27. У якому віці з'являється комплекс пожвавлення?**

- а) 2 місяці;
- б) 2 тижні;
- в) 6 місяців;
- г) 3 місяці.

**28. Який вид пам'яті в період старості функціонує на високому рівні?**

- а) механічна пам'ять;
- б) логічна пам'ять;
- в) короткочасна пам'ять;
- г) довготривала пам'ять.

**29. Що є важливим фактором благополучного старіння і старості?**

- а) стиль життя;
- б) продовження професійної діяльності;
- в) зовнішній вигляд;
- г) відпочинок.

**30. Яка основна характеристика мислення людей похилого віку?**

- а) гнучкість;
- б) лабільність;
- в) консервативність;
- г) радикальність.

**31. Що становить самооцінку, на думку У. Джемса?**

- а) співвідношення «Я-реального» і «Я-ідеального»;
- б) співвідношення бажаного і реального;
- в) співвідношення потреб і засобів задоволення;
- г) співвідношення успіху в діяльності і рівня домагань.

**32. Який опис найточніше стосується навчання?**

- а) процес і результат набуття індивідуального досвіду;
- б) не стійка зміна фізичної і психологічної діяльності (поведінки) яка виникає завдяки попередній діяльності;
- в) процес стимуляції управління внутрішньою і зовнішньою активністю учня;
- г) сходження від абстрактного до конкретного.

**33. Що вивчає психологія навчання?**

- а) як формується моральна самостійність підростаючої особи;
- б) закономірності розвитку особистості, виникнення психологічних новоутворень у людей різних вікових груп під час їх навчання;
- в) як складається у неї морально-вольова сфера;
- г) психологічні закономірності формування особистості в умовах цілеспрямованої організації педагогічного процесу, тобто вивчення процесів, які здійснюються при взаємодії вихователя і вихованця, а також дослідженні взаємодії між вихованцями.

**34. Оберіть означення терміну «учіння».**

- а) форма інтелектуальних дій;
- б) цілеспрямоване засвоєння знань, вмінь і навичок;
- в) процес і результат набуття певного досвіду;
- г) це процес пасивного сприймання і засвоєння інформації.

**35. Як можна охарактеризувати педагогічну психологію?**

- а) наука про спеціально організовану цілеспрямовану і систематичну діяльність з формування людини – про зміст, форми і методи виховання, освіти та навчання;
- б) галузь психології, яка вивчає закономірності психічної діяльності людини у процесі розвитку і саморозвитку, виховання і самовиховання, навчання і самонавчання;
- в) галузь педагогіки що вивчає психологічні аспекти у процесі виховання і навчання;
- г) наука про навчання, виховання, розвиток, самопізнання та самовдосконалення людини.

**36. Довільність психічних функцій – це новоутворення якого віку?**

- а) дошкільного;
- б) підліткового;
- в) молодшого шкільного;
- г) раннього дитинства.

**37. Внутрішній план дій – це новоутворення якого віку?**

- а) раннього дитинства;
- б) дошкільного віку;
- в) молодшого шкільного віку;
- г) підліткового віку.

**38. Рефлексія – це новоутворення якого віку?**

- а) раннього дитячого віку;
- б) дошкільного віку;
- в) молодшого шкільного віку;
- г) підліткового віку.

**39. Яка провідна діяльність підліткового віку?**

- а) навчання з вибором професії;
- б) праця;
- в) інтимне спілкування з ровесниками;
- г) спілкування з метою передачі досвіду.

**40. Соціальне і особистісне самовизначення - утворення якого віку?**

- а) юнацького віку;
- б) підліткового віку;
- в) періоду дорослості;
- г) періоду зрілості.

**41. Навчально-професійна діяльність є провідною діяльністю якого віку?**

- а) юнацького віку;
- б) підліткового віку;
- в) періоду дорослості;
- г) періоду зрілості.

**42. Як називається важливий процес розвитку в юнацькому віці формування особистісної ідентичності?**

- а) самооцінка;
- б) самосвідомість;
- в) свідомість;
- г) Я-концепція.

**43. На думку К.Ушинського, який період є найвирішальнішим у житті людини, коли остаточно складається фундамент ціннісних орієнтацій?**

- а) пізній юнацький вік;
- б) ранній юнацький вік;
- в) зрілість;
- г) похилий вік.

**44. До якої потреби за К.Хорні належить наступний прояв в поведінці: сильне прагнення бути найкращим, не дивлячись на наслідки, страх і невдачі:**

- а) честолюбство;
- б) у владі;
- в) в самодостатності і незалежності;
- г) в суспільному визнанні.

**45. До якої невротичної потреби за К.Хорні належить наступний прояв поведінці: уникнення будь-яких відносин, які передбачають взяття на себе будь-яких обов'язків?**

- а) честолюбство;
- б) у владі;
- в) в самодостатності і незалежності;
- г) в суспільному визнанні.

**46. За Г. Крайгом яким віковим періодом визначається середня дорослість?**

- а) 50-60 років;
- б) 40-60 років;
- в) 60-70 років;
- г) від 60 років і більше.

**47. Що є мотиваційною готовністю до навчання в школі?**

- а) висока емоційна активність;
- б) можливості подолати труднощі й перешкоди;
- в) ставлення до школи як до джерела знань;
- г) бажання вчитися.

**48. Що передбачає вольова готовність до навчання?**

- а) можливість подолати труднощі і перешкоди;
- б) здатність оцінити свої можливості;
- в) можливість подолання егоцентризму;
- г) можливість виявлення самостійності.

**49. Емоційно-моральна готовність до навчання – це:**

- а) можливість зрозуміти причини своїх переживань;
- б) потреба в повазі, взаєморозумінні та співтворчості;
- в) можливість засвоювати правила поведінки;
- г) формування рис характеру.

**50. У якому описі йдеться про уяву дітей шестирічного віку?**

- а) уява яскрава, відтворювальна, довільна, виступає як самостійна психічна діяльність;
- б) уява творча, довільна, підтримується зовнішніми діями;
- в) уява відтворювальна й творча, може виникати в глибинах уявлень, здатність до керівництва фантазуванням у досягненні мети, зародження мрії;
- г) уява відтворювальна, мимовільна, підтримується зовнішніми діями.

## Тестові завдання з дисципліни «Диференційна психологія»

**1. У 1884 році у Лондоні заснував антропологічну лабораторію для вимірювання сенсорних якостей та моторних здібностей:**

- а) А. Біне;
- б) В. Вундт;
- в) Ф. Гальтон;
- г) М. Вебер.

**2. Спосіб дослідження сімей, родоводів, який застосовувався Ф. Гальтоном:**

- а) щоденниковий метод;
- б) метод репертуарних решіток;
- в) метод семантичного диференціалу;
- г) генеалогічний метод.

**3. Генеалогічний метод спрямований на порівнянні між собою:**

- а) людей, які перебувають у різній ступені родинності;
- б) монозиготних близнюків;
- в) відмінностей біологічних та прийомних дітей;
- г) дизиготних близнюків.

**4. Хибна методологія досліджень індивідуальних відмінностей, відповідно до якої основні тенденції людської поведінки пояснюються через генетичну детермінацію:**

- а) соціологізаторство;
- б) біологічний редуціонізм;
- в) умоглядний підхід;
- г) морально-етичний детермінізм.

**5. Структура стійких універсальних властивостей особистості досліджується шляхом:**

- а) психоаналітичного підходу;
- б) феноменологічного підходу;
- в) формального підходу;
- г) біологічного підходу.

**6. У дослідженні індивідуальних відмінностей за критерієм особистісних якостей застосовують:**

- а) близнюків метод;
- б) IQ-тести;
- в) особистісні опитувальники;
- г) анкети працевлаштування.

**7. У формальному підході темперамент так відноситься до характеру, як задатки до:**

- а) здібностей;
- б) таланту;
- в) геніальності;
- г) обдарованості.

**8. Якщо психофізіологічні особливості функціонування людини вивчалися Б.М. Тепловим та В.Д. Небиліциним безвідносно до спрямованості особистості, то особистісну спрямованість та вищі психічні функції безвідносно до психофізіологічних відмінностей вивчав:**

- а) В.С. Мерлін;
- б) К.К. Платонов;

- в) О.Р. Лурія;
- г) О.М. Леонтьєв.

**9. Вульгарно-матеріалістичне вчення, яке обґрунтовувало зв'язок між анатомічними особливостями будови черепа та характерологічними особливостями людини:**

- а) френологія;
- б) фізіогноміка;
- в) хіромантия;
- г) генетика.

**10. Час тестування типу нервової системи за допомогою теппінг-тесту Є.П. Ільїна обмежено:**

- а) 30 секундами;
- б) 2 хвилинами;
- в) 5 хвилинами;
- г) 10 хвилинами.

**11. Стійке поєднання психодинамічних властивостей індивіда, що проявляється в його поведінці і діяльності, які обумовлені біологічними особливостями енергетичного забезпечення організму:**

- а) темперамент;
- б) психологічний тип;
- в) акцентований тип;
- г) характер.

**12. Пошук джерел особливостей поведінки в різних структурах організму забезпечує:**

- а) соціальний підхід;
- б) ідеографічний підхід;
- в) біологічний підхід;
- г) характерологічний підхід.

**13. Замкнена, стримана поведінка, сентиментальність та збудливість так відносяться до шизоїдного темпераменту, як зміна депресивності та маніакальності до:**

- а) циклоїдного темпераменту;
- б) епілептоїдного темпераменту;
- в) емотивного темпераменту;
- г) гіпертимного темпераменту.

**14. Одна з основних структур індивідуальності, що фіксує специфіку переходу від психобіологічних та загально психологічних закономірностей до соціопсихічних, особистісних процесів – це:**

- а) самооцінка;
- б) характер;
- в) Я-концепція;
- г) темперамент.

**15. Відповідно до висновків Б.М. Теплова, слабка нервова система так відноситься до нервової системи малої працездатності і високої чутливості, як нервова система значної працездатності і низької чутливості до:**

- а) інертної нервової системи;
- б) сильної нервової системи;
- в) рухливої нервової системи;
- г) збалансованої нервової системи.

**16. За К. Юнгом, спрямованість людини на об'єкт, загальноприйняті норми поведінки так відносяться до екстраверсії, як суб'єктивне ставлення до навколишньої дійсності до:**

- а) психотизму;
- б) нейротизму;
- в) інтроверсії;
- г) перверсії.

**17. Якщо вчителю приманна імпульсивність, низький рівень самоконтролю, неухважність до інших, конфліктність, емоційна нестійкість, дратівливість, він дотримується:**

- а) демократичного стилю;
- б) авторитарного стилю;
- в) ліберального стилю;
- г) поблажливого стилю.

**18. Відповідно до типології Г. Айзенка, інтроверсія так відноситься до екстраверсії, як спокій та врівноваженість до:**

- а) психотизму;
- б) кретинізму;
- в) перверсії;
- г) нейротизму.

**19. Високі оцінки за шкалою психотизму свідчать про:**

- а) більшу схильність до параної;
- б) більшу схильність до конфліктів та асоціальної поведінки;
- в) більшу схильність до замкнутості;
- г) більшу схильність до педантичності.

**20. Якщо при використанні 16-факторного опитувальника Р. Кеттелла результати дослідження доцільно представляти у формі особистісного профілю, то результати теплінг-тесту Є.П. Ільїна – у формі:**

- а) графіку;
- б) кругової діаграми;
- в) пірамідальної діаграми;
- г) кільцевої діаграми.

**21. За класифікацією Е. Кречмера, пікнічний тип тілобудови так відноситься до маніакально-депресивного захворювання, як астеничний та атлетичний типи відносяться до:**

- а) стану нав'язливості;
- б) шизофренії;
- в) епілепсії;
- г) параної.

**22. Закон фокусування спадковості, за яким поява індивідів з великими здібностями можливий лише:**

- а) у здібних сім'ях, які мають обдарованих людей, хоча б в одній галузі;
- б) при народженні 10-ї дитини;
- в) у дітей, які отримали сукупність генів від своїх талановитих батьків;
- г) у сім'ях, які мають дітей однієї статі.

**23. Автор еволюційної теорії статі**

- а) К. Юнг;
- б) В. Геодакян;
- в) Е. Еріксон;
- г) С. Бем.

**24. Властивість нервової системи за І.П. Павловим – це:**

- а) вродженні характеристики нервових клітин, які відповідають за процеси збудження і їх регулювання;
- б) вродженні характеристики нервових тканин, які регулюють процеси збудження ЦНС;
- в) вродженні характеристики нервових тканини, які регулюють основні процеси збудження і гальмування;
- г) всі відповіді вірні.

**25. Психофізіологічне дозрівання – це процес:**

- а) який визначає кількісні і якісні зміни людської істоти, пов'язані з певними етапами її життєвого шляху прогресивності, що характеризують її структурне і функціональне вдосконалення;
- б) що виражається в окремих і взаємопов'язаних між собою формах;
- в) який визначає послідовність вікових змін ЦНС і інших систем організму, які забезпечують умови для виникнення і реалізації психічних функцій;
- г) немає вірної відповіді.

**26. Як показник функціональної зрілості ЦНС у новонароджених розглядається:**

- а) комплекс умовних рефлексів;
- б) комплекс безумовних рефлексів;
- в) залежно від потреби;
- г) комплекс умовних і безумовних рефлексів.

**27. Вивченням форм будови черепа людини займається:**

- а) характерологія;
- б) френологія;
- в) фізіономіка;
- г) психогностика.

**28. Класифікація якого вченого виділяла типи темпераменту на основі зіставлення типів акцентуацій, а саме: гіпертимний, дистимний, афективно-лабільний і афективно-екзальтований?**

- а) В. Мерліна;
- б) В. Небиліцина;
- в) А. Леонгарда;
- г) С. Рубінштейна.

**29. Ретардація – це:**

- а) норма фізіологічного розвитку систем організму людини;
- б) різкий фізіологічний розвиток і формування функціональних систем організму;
- в) затримка фізіологічного розвитку і формування функціональних систем організму дітей і підлітків;
- г) повільний фізіологічний розвиток і формування функціональних систем організму.

**30. Індивідуальний стиль діяльності (ІСД) – це:**

- а) стійка система прийомів і способів діяльності, обумовлена особистими якостями людини, які являються засобом ефективного пристосування до об'єктивних вимог;
- б) індивідуальний професійний вибір людини;
- в) успішне оволодіння діяльністю відповідно до своїх можливостей;
- г) індивідуальний темп діяльності, обумовлений особливостями темпераменту.

**31. Когнітивний стиль – це:**

- а) індивідуальний спосіб переробки інформації;
- б) сукупність особливостей самосвідомості людини;
- в) вміння вирішувати інтелектуальні задачі;
- г) когнітивний контроль.

**32. Автором нейроандрогенетичної теорії про статеві відмінності в поведінці пов'язані з дією андрогенів на мозкові системи є:**

- а) Лі Елліс;
- б) К. Лоренц;
- в) М. Фуко;
- г) В. А. Геодакян.

**33. Який з факторів не відноситься до Моделі Великої П'ятірки:**

- а) вихованість;
- б) культурність;
- в) доброзичливість;
- г) сумлінність.

**34. Виключіть зайве. Три елементи – рівні функціонування організмичної підструктури, а четвертий елемент – рівень функціонування особистісної підструктури:**

- а) біохімічний;
- б) нейрофізіологічний;
- в) інтелектуальний;
- г) анатомо-морфологічний.

**35. Виключіть зайве. Три елементи – існуючі ознаки темпераменту, а зайвий – неіснуюча ознака темпераменту:**

- а) спадковий;
- б) стабільний;
- в) мінливий;
- г) доособистісний.

**36. Виключіть зайве. Три елементи – типи будови тіла і відповідний до них тип темпераменту за концепцією У. Шелдона, а зайвий – тип тілобудови і тип темпераменту за концепцією Е. Кречмера:**

- а) ендоморфія – вісцеротонія;
- б) мезоморфія – соматотонія;
- в) ектоморфія – церебротонія;
- г) лептосоматія – шизотимія.

**37. Виключіть зайве. Три елементи – ознаки ендопсихіки, а зайвий – екзопсихіки (відповідно до класифікації особистостей О.Ф. Лазурського):**

- а) здатність до вольового зусилля;
- б) почуття патріотизму;
- в) афективна збудливість;
- г) імпульсивність.

**38. Методику багатофакторного дослідження особистості (16-факторний опитувальник) у 1949 році запропонував:**

- а) Г. Айзенк;
- б) Р. Кеттелл;
- в) Дж. Гілфорд;
- г) Г. Олпорт.

**39. В історії психології особистості найбільш відомою є розроблена Е. Кантом та У. Джеймсом тріада структурних елементів:**

- а) мотивація – цінності – здібності;
- б) розум – воля – почуття;
- в) характер – темперамент – задатки;
- г) тактика – стратегія – стиль.

**40. Виключіть зайве. Три елементи – ознаки риси особистості, а зайвий елемент – ознаки психологічного стану:**

- а) мінлива в залежності від життєвих обставин;
- б) кількісний вимір, що дозволяє порівнювати ступінь прояву характеристики у різних людей;
- в) має ієрархічну організацію, тобто включає в себе специфічні риси;
- г) не є мінливою, а становить певну тенденцією у поведінці людини.

**41. Психічні гештальти вищого порядку, що виникають раніше, ніж рефлектуються суб'єктом:**

- а) риси особистості
- б) темперамент
- в) генотип
- г) рефлекси

**42. Виключіть зайве. Три елементи – фактори у 16-факторному опитувальнику Р. Кеттелла, що відображають емоційно-вольові особливості, зайвий елемент – відображає інтелектуальні особливості**

- а) фактор В – інтелект;
- б) фактор С – емоційна стійкість – емоційна нестійкість;
- в) фактор М – мрійливість-практичність;
- г) фактор Q1 – консерватизм-радикалізм.

**43. Виключіть зайве. Три елементи – когнітивні стилі, які характеризують особливості сприймання, а зайвий елемент – характеризує тенденцію індивіда до аналізу ситуації перед прийняттям рішення:**

- а) цілісність;
- б) когнітивна складність;
- в) деталізованість;
- г) рефлексивність.

**44. У 16-факторному опитувальнику фактор розуміється як:**

- а) змінна або параметр, який визначається тими явищами, які їх сильно насичують;
- б) операціональна характеристика способів реалізації індивідом своїх мотивів;
- в) рівень інтенсивності реакцій індивіда;
- г) загальна поведінкова тенденція покладатися на себе і свої сили у різних життєвих ситуаціях.

**45. Психологія особистості фіксує ті ознаки, які визначають її:**

- а) якість організму;
- б) статеву-вікову якість;
- в) соціальну якість;
- г) психодинамічну якість.

**46. Тип нервової системи так відноситься до темпераменту, як характер до:**

- а) мотивації;
- б) цінностей;
- в) особистості;
- г) особистісних смислів.

**47. У ситуації, коли виникає необхідність визначити окремі інтегральні типи людей, найоптимальніше використовувати:**

- а) методику «Прогноз» за В.А. Бодровим;
- б) 16-факторний опитувальник Р. Кеттелла;
- в) методику на визначення акцентуації характеру К. Леонгарда;
- г) соціометричне дослідження Я. Морено.

**48. Процес емоційного та іншого самоотожнення суб'єкта з іншою людиною або групою так відноситься до процесу ідентифікації, як уподібнення у статевій поведінці до:**

- а) соціалізації (у широкому значенні);
- б) статевої орієнтації;
- в) статевої ідентифікації;
- г) статевої дискримінації.

**49. У чоловіків більше, ніж у жінок, розвинута така психологічна характеристика як:**

- а) агресивність;
- б) емоційна неврівноваженість;
- в) загальна соціальна орієнтація;
- г) невротичність.

**50. Протиставляв «індивідуальним властивостям особистості» «особистісні властивості індивіда» і таким чином виділяв власне особистісні властивості:**

- а) Б.М. Теплов;
- б) С.Л. Рубінштейн;
- в) В.Д. Небиліцин;
- г) І.П. Павлов.

### **Тестові завдання з дисципліни «Експериментальна психологія»**

**1. Що є основними атрибутами (властивостями) науки?**

- а) постійність, актуальність, складність;
- б) ясність, цілісність, оригінальність;
- в) впорядкованість, гнучкість, стандартність;
- г) повнота, достовірність, систематичність.

**2. Який варіант описує поняття «методу»?**

- а) достовірність результатів, яка забезпечується реальним експериментом;
- б) сукупність прийомів і операцій практичного і теоретичного освоєння дійсності, які визнані науковим співтовариством за норму;
- в) використання певних прийомів і норм у практичній діяльності;
- г) загальновизначений еталон (зразок) наукового дослідження (тобто його правила і стандарти), що включають закони, теорію, їх практичне застосування, принципи, методи, оснащення тощо.

**3. Наукове знання, як результат наукової діяльності, репрезентується у вигляді:**

- а) емпіричного і наукового знання;
- б) формул, моделей, графіків;
- в) описів результатів досліджень;
- г) тексту, структурної схеми, графіків, формул.

**4. Загальновизначений еталон (зразок) наукового дослідження (тобто його правила і стандарти), що включають закони, теорію, їх практичне застосування, принципи, методи, оснащення тощо називається:**

- а) методом;
- б) експериментом;
- в) наукою;
- г) парадигмою.

**5. Верифікація – це:**

- а) підтвердження наукової гіпотези;
- б) спростування наукової теорії;
- в) визнання гіпотези невірною;
- г) парадигма науки.

**6. Теоретичне знання включає:**

- а) закономірність, закон, теорію;
- б) факти, закономірності, теорію;
- в) формули, закономірності, закон;
- г) факти, узагальнення, закономірності.

**7. Дослідження спрямоване на пізнання реальності без урахування практичного ефекту від застосування знань називається:**

- а) комплексним;
- б) аналітичним;
- в) прикладним;
- г) фундаментальним.

**8. Дослідження поділяють на пошукові, підтверджуючі, критичні, уточнюючі за:**

- а) характером;
- б) способом побудови;
- в) формою представлення результатів;
- г) метою.

**9. Дослідження, в якому точно повторюється експеримент попередників із метою визначення достовірності, надійності і об'єктивності отриманих результатів називається:**

- а) пошуковим;
- б) підтверджуючим;
- в) критичним;
- г) уточнюючим.

**10. Науковий результат має бути інваріантним щодо:**

- а) простору і часу;
- б) простору, часу, типу об'єктів і типу суб'єктів дослідження;
- в) простору, часу і місця проведення дослідження;
- г) простору, часу і методу дослідження.

**11. Що розуміють під терміном «теорія»?**

- а) наукове припущення, яке базується на емпіричних даних;
- б) внутрішньо несуперечлива система знань про частину реальності;
- в) будь-яке наукове знання, яке може бути перевірене і підтверджене;
- г) риторична проблема, яку дослідник ставить природі, але відповідь на нього повинен знайти сам.

**12. Теорії, які базуються на припущеннях, які мають емпіричну, індуктивну основу називаються:**

- а) аксіоматичні;
- б) гіпотетико-дедуктивні;
- в) індуктивні;
- г) моделюючі.

**13. Для подолання внутрішніх суперечностей у теорії або усунення неузгодженості між теорією та експериментальними даними висувають:**

- а) емпіричні гіпотези;
- б) прогностичні гіпотези;
- в) теоретичні гіпотези;
- г) статистичні гіпотези.

**14. Припущення, які формулюються з метою вирішення проблеми методом експериментального дослідження належать до:**

- а) емпіричних гіпотез;
- б) теоретичних гіпотез;
- в) статистичних гіпотез;
- г) прогностичних гіпотез.

**15. При перевірці яких гіпотез використовують поняття «нуль-гіпотеза» ( $H_0$ ):**

- а) емпіричних гіпотез;
- б) прогностичних гіпотез;
- в) теоретичних гіпотез;
- г) статистичних гіпотез.

**16. «Нуль – гіпотеза» ( $H_0$ ) – це гіпотеза про:**

- а) подібність;
- б) відмінність;
- в) тотожність;
- г) зв'язок.

**17. Н1 – це гіпотеза про:**

- а) тотожність;
- б) відмінність;
- в) тотожність;
- г) зв'язок.

**18. Яка з перелічених нижче типів гіпотез є істинно експериментальною?**

- а) про зв'язок між явищами;
- б) про зумовленість одного явища іншим;
- в) про наявність явища;
- г) про єдність явища.

**19. Становлення експериментальної психології пов'язують з:**

- а) 1879р;
- б) 1865р;
- в) 1900р;
- г) 1887р.

**20. Кого вважають засновником першої експериментальної психологічної лабораторії?**

- а) І. Сеченова;
- б) Г. Фехнера;
- в) В. Вундта;
- г) Е. Вебера.

**21. Які періоди можна виокремити в історії становлення експериментальної психології:**

- а) долабораторний, лабораторний;
- б) ідеалізму, матеріалізму;
- в) до матеріалістичний, матеріалістичний;
- г) інтроспективний, природничо-матеріалістичний.

**22. Хто створив експериментальні методики виміру порогів відчуттів?**

- а) Г. Фехнер;
- б) Г. Гельмгольц;
- в) Й. Мюллер;
- г) В. Вундт.

**23. Хто першим експериментально почав досліджувати вищі психічні функції?**

- а) Г. Фехнер;
- б) Г. Еббінгауз;
- в) В. Вундт;
- г) І. Павлов.

**24. Засновником експериментальної інтроспекції вважається:**

- а) О. Кюльпе;
- б) Дж. Уотсон;
- в) Б. Скінер;
- г) Ф. Гальтон.

**25. П. Ковалевський є засновником психологічної лабораторії в:**

- а) Харківському університеті;
- б) Львівському університеті;
- в) Одеському університеті;
- г) Київському університеті.

**26. Хто з українських психологів започаткував експериментальне вивчення особливостей психічного розвитку дітей раннього віку?**

- а) І. Сікорський;
- б) С. Максименко;
- в) Б. Теплов;
- г) М. Ланге.

**27. Перша експериментально-психологічна лабораторія у львівському університеті була відкрита під керівництвом:**

- а) І. Сікорського;
- б) П. Ковалевського;
- в) К. Твардовського;
- г) М. Ланге.

**28. Експеримент – це:**

- а) метод наукового пізнання, спрямований на встановлення причинно-наслідкових залежностей у спеціально створених умовах, які контролюються дослідником;
- б) пасивний засіб пізнання дійсності, який не передбачає втручання дослідника в досліджувану ситуацію;
- в) активний засіб пізнання дійсності в якому дослідник вимірює поведінку досліджуваного в сталих умовах;
- г) науково поставлений досвід, що дозволяє слідкувати за ходом явища, але відтворити його в подібних умовах неможливо.

**29. До якої групи методів дослідження належить кореляційний метод?**

- а) емпіричні методи;
- б) методи обробки;
- в) методи активного психологічного впливу;
- г) організаційні методи.

**30. До якого виду планування належить обґрунтування конструктивної й операційної валідності експерименту?**

- а) змістове;
- б) формальне;
- в) якісне;
- г) кількісне.

**31. До якого виду планування належить здійснення вибору плану як форми експериментального контролю відповідно до особливостей базисного процесу, що реконструюється в експерименті згідно з розумінням його у рамках певної теорії?**

- а) змістове;
- б) формальне;
- в) якісне;
- г) кількісне.

**32. До якого виду планування належить вибір схеми, тобто планування орієнтації впливу незалежної змінної на залежну?**

- а) змістове;
- б) формальне;
- в) якісне;
- г) кількісне.

**33. До якого виду планування належить контролюються всі можливі джерела виникнення артефактів з боку побічних змінних, зокрема систематичне змінювання незалежної і побічної змінних або супутнє змінювання різних незалежних змінних?**

- а) змістове;
- б) формальне;
- в) якісне;
- г) кількісне.

**34. За яким критерієм виділяють якісне планування?**

- а) залежно від характеру динаміки незалежної змінної;
- б) залежно від схеми порівняння;
- в) залежно від кількості незалежних змінних;
- г) залежно від впливу незалежної змінної на залежну.

**35. За яким критерієм виділяють кількісне планування?**

- а) залежно від характеру динаміки незалежної змінної;
- б) залежно від схеми порівняння;
- в) залежно від кількості незалежних змінних;
- г) залежно від впливу незалежної змінної на залежну.

**36. За яким критерієм виділяють просте планування?**

- а) залежно від характеру динаміки незалежної змінної;
- б) залежно від схеми порівняння;
- в) залежно від кількості незалежних змінних;
- г) залежно від впливу незалежної змінної на залежну.

**37. За яким критерієм виділяють факторне планування?**

- а) залежно від характеру динаміки незалежної змінної;
- б) залежно від схеми порівняння;
- в) залежно від кількості незалежних змінних;
- г) залежно від впливу незалежної змінної на залежну.

**38. До якого виду плану належить план Р.Соломона?**

- а) якісний;
- б) кількісний;
- в) факторний;
- г) простий.

**39. Який план об'єднує план для однієї незалежної змінної та план для двох рандомізованих груп із тестуванням після впливу?**

- а) якісний;
- б) факторний;
- в) квадрата;
- г) Р. Соломона.

**40. У якому виді планування відсутнє попереднє тестування?**

- а) план для однієї незалежної змінної;
- б) план для двох рандомізованих груп із тестуванням після впливу;
- в) план Р. Соломона;
- г) факторний.

**41. За яким видом планування передбачається, що кожна пара рівнів незалежної змінної має реалізовуватися тільки один раз?**

- а) план для однієї незалежної змінної;
- б) план для двох рандомізованих груп із тестуванням після впливу;
- в) план Р. Соломона;
- г) за методом латинського квадрата.

**42. За яким видом планування досліджується вплив чотирьох незалежних змінних, використовуючи мінімально можливу кількість груп?**

- а) план для однієї незалежної змінної;
- б) план для двох рандомізованих груп із тестуванням після впливу;
- в) план Р. Соломона;
- г) за методом греко-латинського квадрата.

**43. Як називається схема із одним досліджуванним, де самі досліди досить короткі, але їх багато?**

- а) схема регулярного чергування;
- б) схема випадкової послідовності;
- в) схема позиційно вирівняної послідовності;
- г) схема неоднорідного чергування.

**44. Як називається схема, коли всі завдання розбивають на завдання пари таким чином, щоб у парі були еквівалентні завдання з метою запобігання систематичного змішування незалежної змінної і факторів завдання?**

- а) схема регулярного чергування;
- б) схема випадкової послідовності;
- в) схема позиційно вирівняної послідовності;
- г) схема неоднорідного чергування.

**45. До якої властивості нервових процесів належать пороги диференційної чутливості?**

- а) лабільність;
- б) динамічність;
- в) сконцентрованість;
- г) активність.

**46. Як називається рівень інтерпретації даних експериментального дослідження психіки, який передбачає якісний аналіз сукупності емпіричних об'єктів?**

- а) змістовий;
- б) формальний;
- в) кількісний;
- г) якісний.

**47. Як називається рівень інтерпретації даних експериментального дослідження психіки, який полягає у кількісному аналізі сукупності результатів вимірів, коли кожному об'єкту приписується певний**

**формальний символ таким чином, щоб зв'язки між елементами системи відображали відповідні відношення між емпіричними об'єктами?**

- а) змістовий;
- б) формальний;
- в) кількісний;
- г) якісний.

**48. Як називається система пояснення експериментальних результатів за якої те, що пояснюється, являє собою логічний наслідок певних пояснювальних посилок?**

- а) імовірна;
- б) функціональне пояснення;
- в) генетичне пояснення;
- г) дедуктивна.

**49. Як називається система пояснення експериментальних результатів через висвітлення функції, яку відіграє те, що пояснюється, у складній системі дійсності?**

- а) імовірна;
- б) функціональне пояснення;
- в) генетичне пояснення;
- г) дедуктивна.

**50. Як називається система пояснення експериментальних результатів через виведення характерних властивостей і особливості того, що пояснюється, як результат його попередніх етапів?**

- а) імовірна;
- б) функціональне пояснення;
- в) генетичне пояснення;
- г) дедуктивна.

### **Тестові завдання з дисципліни «Психодіагностика»**

**1. Який вид валідності відображає міру відповідності (репрезентації) завдань досліджуваній психічній якості?**

- а) емпірична;
- б) змістовна;
- в) очевидна;
- г) прогностична.

**2. Який вид валідності відповідає уявленню про сферу використання, результативність та прогностичну цінність методики, що виникають у досліджуваного або користувача психодіагностичною інформацією, які не мають специфічних відомостей про характер використання та можливості даної методики:**

- а) емпірична;
- б) змістовна;
- в) очевидна;
- г) прогностична.

**3. Які види валідності об'єднує емпірична валідність?**

- а) поточна і прогностична;
- б) очевидна і змістовна;
- в) конвергентна і дискримінативна;
- г) конструктивна і критеріальна.

**4. Які види валідності належать до критеріальної валідності?**

- а) поточна і прогностична;
- б) очевидна і змістовна;
- в) конвергентна і дискримінативна;
- г) конструктна і критеріальна.

**5. Яка вимога забезпечує відповідність психодіагностичного інструменту психічній якості, що вимірюється, тобто здатність тесту вимірювати саме ті характеристики, які необхідно вимірювати:**

- а) валідність методики;
- б) стандартизованість методики;
- в) надійність методики;
- г) вірогідність методики.

**6. Термін «психодіагностика» ввів:**

- а) Г. Роршах;
- б) Кречмер;
- в) Х. Вольф;
- г) Ф. Гальтон.

**7. Математизоване технологія створення стандартизованих вимірюючих діагностичних методик:**

- а) математична статистика;
- б) теорія ймовірностей;
- в) психометрика;
- г) інформатика.

**8. Психічні властивості особистості (як центральне і найбільш універсальне поняття диференційної психології) нестабільні в часі:**

- а) психічні стани;
- б) психічні процеси;
- в) риси особистості;
- г) психічні явища.

**9. Підсумком діагностичної роботи є:**

- а) психологічний анамнез;
- б) постановка психологічного діагнозу;
- в) психологічна консультація;
- г) психотерапія.

**10. На яку категорію орієнтуються у постановці психологічного діагнозу?**

- а) стандарт;
- б) типовість;
- в) ГОСТ;
- г) норма.

**11. Якими методами реєструють діагностичні показники за допомогою приладів реєстрації дихання, пульсу, шкірно-гальвінічних реакцій, м'язового тону тощо?**

- а) апаратурні поведінкові методи;
- б) приборні психофізіологічні методики;
- в) контент-аналіз;
- г) методики суб'єктивного шкалування.

**12. Які методики – це тести з вільною відповіддю, в яких інструкція і тестові стимули настільки невизначені, що допускають вибір відповіді в широких межах, породжують процеси фантазії, уяви в яких розкриваються певні характеристики суб'єкта?**

- а) методики суб'єктивного шкалування;
- б) індивідуально-орієнтовані (ідеографічні техніки);
- в) проєктивні техніки;
- г) тести опитувальники.

**13. Який вид спостереження передбачає, що обстежувані не підозрюють, що хтось спостерігає за їх діяльністю?**

- а) відкрите;
- б) закрите;
- в) приховане;
- г) невключене.

**14. Анкетування належить до:**

- а) організаційних методів дослідження;
- б) експериментальних методів дослідження;
- в) емпіричних методів дослідження;
- г) інтерпретаційних методів дослідження.

**15. Який психолог класифікував психодіагностичні методи на 1) організаційні 2) емпіричні 3) обробки результатів 4) інтерпретаційні:**

- а) Л. С. Виготський;
- б) С. Л. Рубінштейн;
- в) Б. Г. Ананьєв;
- г) К. К. Платонов.

**16. Як називається здатність тесту диференціювати обстежуваних за визначеними групами (на підставі розподілу показників)?**

- а) категоризація;
- б) диференційованість;
- в) класифікація;
- г) дискримінативність.

**17. Хто започаткував природний експеримент?**

- а) Л. С. Виготський;
- б) О. Р. Лазурський;
- в) Г. І. Россолімо;
- г) В. Вундт.

**18. З якого віку потрібна згода людини на психодіагностичне обстеження?**

- а) 14 років;
- б) 16 років;
- в) 18 років;
- г) 10 років.

**19. Як називають якість вимірювальної методики, яку розуміють як регламентованість процедури її проведення (уніфікованість інструкцій, бланків, способів реєстрації результатів, умов проведення обстеження, наявність характеристик досліджуваних, для яких призначена методика), визначеність єдиного критерію оцінки результатів діагностичного вимірювання?**

- а) валідність;
- б) стандартизованість;
- в) надійність;
- г) дискриптивність.

**20. Хто запропонував закон нормального розподілу результатів дослідження?**

- а) Г. Еббінгауз;
- б) Р. Кеттелл;
- в) К. Гаус;
- г) Ф. Гальтон.

**21. Тільки ті індивідуально-психологічні відмінності (властивості особистості) між людьми, які обумовлюють успішність виконання діяльності та не зводяться до знань, умінь та навичок, що вже виробились у даної людини:**

- а) властивості індивіда (які розвиваються внаслідок оволодіння, «присвоєння» досвіду попередніх поколінь у діяльності та спілкуванні), ансамбль яких обумовлює успішність виконання певної діяльності;
- б) це характеристики продуктивності (ефективності) нейрофізіологічних функціональних систем, які реалізують той чи той психічний процес, технічну функцію (сприймання, пам'ять, мислення тощо) або руховий акт;
- г) сукупність (структур досить стійких індивідуально-психологічних якостей особистості (темперамент, індивідуальні прояви психічних процесів, суспільний досвід, спрямованість), що змінюються під впливом виховання та актуалізуються у певному виді діяльності, вимоги якої відповідають структурі особистості.

**22. Генеральний фактор інтелекту обґрунтовується у:**

- а) двохфакторній теорії Ч. Спірмена;
- б) мультифакторній теорії Л. Терстоуна;
- в) кубічній моделі Дж. Гілфорда;
- г) теорії «текучого і кристалізованого інтелекту» Р. Б. Кеттелла.

**23. Модель «інтелектуального діапазону» запропонував:**

- а) В. М. Дружинін;
- б) М. О. Холодна;
- в) П. Торранс;
- г) Дж. Гілфорд.

**24. Тест «Прогресивні матриці» Дж. Равена ґрунтується на положеннях:**

- а) біхевіоризму;
- б) психоаналізу;
- в) когнітивної психології;
- г) гештальтпсихології.

**25. Тест «Прогресивні матриці» Дж. Равена (кольоровий варіант) призначений для людей до:**

- а) 9 років;
- б) 89 років;
- в) 49 років;
- г) 69 років.

**26. Скільки шкал вимірювання інтелекту Д. Векслера (дитячий варіант):**

- а) 9;
- б) 12;
- в) 10;
- г) 7.

**27. Якого субтесту не містить дорослий варіант тесту інтелекту Д. Векслера:**

- а) «Арифметика»;
- б) «Словниковий запас»;
- в) «Лабіринт»;
- г) «Знаходження подібностей».

**28. Поняття коефіцієнт інтелекту (IQ) ввів:**

- а) Д. Векслер;
- б) Дж. Гілфорд;
- в) В. Штерн;
- г) Ф. Гальтон.

**29. Назва тесту, який запропонував Р. Мейлі:**

- а) тест структури інтелекту;
- б) прогресивні матриці;
- в) тест вільний від культурного впливу;
- г) аналітичний тест інтелекту.

**30. М. Акімова, О. Борисова, К. Гуревич запропонували:**

- а) ТРИЗ;
- б) КАРУС;
- в) ШТУР;
- г) ТАТ.

**31. Щодо діагностики креативності тест віддалених асоціацій запропонував:**

- а) Дж. Гілфорд;
- б) С. Меднік;
- в) Д. Богоявленська;
- г) К. Юнг.

**32. К. Роджерс і Р. Даймонд запропонували опитувальник діагностики:**

- а) соціально-психологічної адаптації;
- б) агресивності особистості;
- в) рівня тривожності;
- г) соціально-психологічного клімату в колективі.

**33. Автори методики КОЗ-2:**

- а) С. Максименко і Н. Чепелєва;
- б) К. Роджерс і Р. Даймонд;
- в) В. Семиченко і В. Болтівець;
- г) В. Синявський і В. Федоришин.

**34. В малюнковому тесті С. Розенцвейга досліджується реакція на:**

- а) спонтанність;
- б) агресивність;
- в) фрустрацію;
- г) проблему.

**35. В. В. Бойко запропонував методику діагностики рівня:**

- а) фрустрації;
- б) психологічного стресу;
- в) задоволеності працею;
- г) емоційного вигорання.

**36. А. Мехрабіан запропонував тест-опитувальник для вимірювання:**

- а) емоційного вигорання;
- б) рівня домагань;
- в) мотивації досягнення;
- г) схильності до ризику.

**37. У опитувальнику характерологічних тенденцій особистості Т. Лірі досліджуються основні тенденції:**

- а) відкритість і закритість;
- б) пластичність і ригідність;
- в) домінування і дружелюбність;
- г) довірливість і залежність.

**38. Хто автори методики дослідження спрямованості особистості:**

- а) В. Смекала і М. Кучер;
- б) К. Томас і Кілмен;
- в) В. Моргун і І. Тітов;
- г) Б. Федоришин і В. Синявський.

**39. Поділ особистості на інтерналів та екстерналів здійснюється за критерієм:**

- а) тип темпераменту;
- б) локус контролю;
- в) характеріологічний тип;
- г) рівень домагань.

**40. Етичний кодекс психолога прийнятий:**

- а) 2000 р.
- б) 1998 р.
- в) 1991 р.
- г) 1990 р.

**41. До якого розділу Етичного кодексу психолога належить вимога, що між психологом і клієнтом не повинно бути статевої близькості у період, коли психолог несе відповідальність за нього:**

- а) компетентність;
- б) відповідальність;
- в) захист інтересів клієнта;
- г) професійна кооперація.

**42. До якого розділу Етичного кодексу психолога належить вимога, що психологи суворо додержуються принципу добровільної участі в обстеженнях:**

- а) компетентність;
- б) відповідальність;
- в) захист інтересів клієнта;
- г) професійна кооперація.

**43. В якому випадку допускається відхилення від принципу добровільної участі клієнта в обстеженнях:**

- а) коли особі менше 18 років;
- б) при тяжких психічних розладах;
- в) в лабораторному експерименті;
- г) в проективній психології.

**44. Хто автор «Теплінг-тесту»:**

- а) І. Павлов;
- б) Б. Теплов;
- в) Є. Ільїн;
- г) Б. Цуканов.

**45. Синонім слова аттитюди:**

- |              |               |
|--------------|---------------|
| а) мотиви;   | в) інтереси;  |
| б) цінності; | г) настанови. |

**46. Хто автор опитувальника шістнадцяти особистісних факторів:**

- |                |                |
|----------------|----------------|
| а) Дж. Роттер; | в) Ф. Гальтон; |
| б) Г. Айзенк;  | г) Р. Кеттелл. |

**47. Яка шкала не входить до опитувальника ММРІ:**

- |                |                 |
|----------------|-----------------|
| а) фрустрації; | в) депресії;    |
| б) гіпоманії;  | г) психастенії. |

**48. Опитувальник Х. Шмішека призначений для діагностики:**

- |                      |                           |
|----------------------|---------------------------|
| а) темпераменту;     | в) акцентуацій характеру; |
| б) особистісних рис; | г) тривожності.           |

**49. Що діагностує «Патохарактерологічний діагностичний опитувальник» (ПДО):**

- |                |                     |
|----------------|---------------------|
| а) психопатії; | в) фобії;           |
| б) нейротизм;  | г) делінквентність. |

**50. Є. П. Ільїн провідний спеціаліст з консультування методик для дослідження:**

- |               |               |
|---------------|---------------|
| а) інтелекту; | в) пам'яті;   |
| б) характеру; | г) мотивації. |

**Тестові завдання з дисципліни «Термінова психологічна допомога»**

**1. Зачинателем і керівником міжнародного руху “Самаритян” був священник:**

- |                |                    |
|----------------|--------------------|
| а) Алан Уокер; | в) Даниїл Хармс;   |
| б) Чад Вара;   | г) Майкл Келлехер. |

**2. Предметом телефонного консультативного процесу виступає рівень:**

- |               |              |
|---------------|--------------|
| а) бажаний;   | в) реальний; |
| б) ідеальний; | г) минулий.  |

**3. До причин виникнення “феномену вигорання” не відносять:**

- а) кризовий стан;
- б) внутрішній конфлікт;
- в) гострий психологічний стрес;
- г) гостру чи хронічну фрустрацію.

**4. Поділ супервізії на термінову і відстрочену здійснюють:**

- а) в залежності від участі чи неучасті абонента;
- б) в залежності від часу, який пройшов після консультативного випадку;
- в) в залежності від кількості супервізованих;
- г) у відношенні використовуваних моделей чи форм супервізії.

**5. Супервізорська дія, яка включає відкрите зауваження супервізора з приводу повністю або частково залишених без уваги установок чи поведінки консультанта, - це:**

- а) інтерпретація;
- б) сократична бесіда;
- в) моделювання;
- г) прояснення.

**6. Активне вислуховування виключає:**

- а) повчання консультантом абонента;
- б) бажання консультанта вислухати;
- в) віру в самостійність абонента;
- г) прийняття унікальності співрозмовника.

**7. Перша служба телефонної допомоги виникла в:**

- а) Лондоні;
- б) Женеві;
- в) Цюріху;
- г) Західному Берліні.

**8. В етиці телефонного консультування відсутня:**

- а) етика третьої особи;
- б) етика організації;
- в) етика консультанта;
- г) етика клієнта.

**9. Фрустрація як причина виникнення “феномену згорання” в основному відображає:**

- а) внутрішній світ;
- б) зовнішні труднощі консультанта;
- в) особисте життя;
- г) професійне життя.

**10. Поділ супервізії на індивідуальну і групову здійснюють:**

- а) в залежності від участі чи неучасті абонента;
- б) в залежності від часу, який пройшов після консультативного випадку;
- в) в залежності від кількості супервізованих;
- г) у відношенні використовуваних моделей чи форм супервізії.

**11. Який вид реклами не використовується в телефонному консультуванні?**

- а) імідж-реклама;
- б) стимулююча реклама;
- в) реклама стабільності;
- г) реклама продукції.

**12. Основними принципами роботи телефонного консультанта є:**

- а) незалежність і анонімність;
- б) організаційність і конфіденційність;
- в) анонімність і конфіденційність;
- г) довірливість і емпатійність.

**13. Модель навчання консультантів на основі досвіду не передбачає етапу:**

- а) отримання досвіду;
- б) обміну досвідом;
- в) опрацювання;
- г) фантазування.

**14. Супервізія в службах термінової телефонної допомоги виключає:**

- а) попередження “феномену згорання” у консультантів;
- б) дослідження складних випадків роботи;
- в) підвищення якості консультативної роботи;
- г) дослідження основних проблем консультативної роботи.

**15. Поділ супервізії на очну і заочну здійснюють:**

- а) в залежності від участі чи неучасті абонента;
- б) в залежності від часу, який пройшов після консультативного випадку;
- в) в залежності від кількості супервізованих;
- г) у відношенні використовуваних моделей чи форм супервізії.

**16. Поділ супервізії на педагогічну, аналітичну і екзистенційну здійснюють:**

- а) в залежності від участі чи неучасті абонента;
- б) в залежності від часу, який пройшов після консультативного випадку;
- в) в залежності від кількості супервізованих;
- г) у відношенні використовуваних моделей чи форм супервізії.

**17. Якого етапу немає в телефонному діалозі?**

- а) введення в діалог;
- б) дослідження почуттів і проблем;
- в) дослідження відчуття часу;
- г) дослідження вирішень і альтернатив;

**18. Яка особливість блатного жаргону вказує на те, що його сутність носить насильницький характер, а конкретність виступає образливою:**

- а) словесний камуфляж;
- б) кодування;
- в) інформованість замість осмислення;
- г) інвективність.

**19. Процес перетворення незавершеного діалогу в завершений в телефонному консультуванні з агресивним абонентом називається:**

- а) обмеженням;
- б) контролем;
- в) блокадою;
- г) розрядкою.

**20. Джерелом маніпуляції в маніпулятивного абонента виступає:**

- а) ранні садистські тенденції;
- б) тунельна свідомість;
- в) рання дитяча сексуальність;
- г) почуття безсилля перед життям.

**21. В бесіді про смисл життя абонент може використовувати всі названі підходи, які визначають тактику консультування, крім:**

- а) креативного;
- б) раціонального;
- в) маргінального;
- г) маніпулятивного.

**22. Яку залежність характеризують такі особливості особистості: занижена переносимість труднощів, комплекс неповноцінності, незрілість, інфантильність, відносна інтелектуальна недостатність?**

- а) алкогольну залежність;
- б) наркотичну залежність;
- в) ігрову залежність;
- г) матеріальну залежність.

**23. Головною якістю завершеного діалогу виступає:**

- а) стійкість в просторі-часі;
- б) відкритість спілкування;
- в) конструктивність позицій учасників;
- г) відсутність настанов і повчань.

**24. Яких запитань в телефонному діалозі варто уникати?**

- а) які починаються з “що”;
- б) які починаються з “як”;
- в) які починаються з “чому”;
- г) які починаються з “З чого б ви хотіли почати?”.

**25. Найбільш ефективною технікою в роботі з агресивним абонентом є техніка:**

- а) розриву шаблонів;
- б) простих образних метафор;
- в) ілюзії вибору;
- г) специфікації результату.

**26. В телефонному консультуванні про смисл життя не враховують:**

- а) позицію абонента;
- б) позицію консультанта;
- в) позицію третьої особи;
- г) вікові особливості співрозмовника.

**27. Феноменологію горя і його розуміння як процесу розкрив у своїй роботі “Симптоматологія і робота гострого горя” (1943):**

- а) М. Мамардашвілі;
- б) Е. Ліндемманн;
- в) Ф. Василюк;
- г) Е. Хааз.

**28. Якого типу не виділяють серед абонентів з сексуальними проблемами?**

- а) інформаційні звернення;
- б) консультативні звернення;
- в) маніпулюючий абонент;
- г) мастурбуючий абонент.

**29. Яка із названих не є адиктивною поведінкою?**

- а) алкогольна залежність;
- б) наркотична залежність;
- в) ігрова залежність;
- г) матеріальна залежність.

**30. Головною якістю незавершеного діалогу виступає:**

- а) відсутність настанов і повчань;
- б) відкритість спілкування;
- в) конструктивність позицій учасників;
- г) нестійкість в просторі-часі.

**31. До якісних характеристик мови телефонного діалогу не відносять:**

- а) відповідність мові абонента;
- б) експресивність;
- в) використання “натяків”;
- г) використання сенсорної модальності.

**32. Яка із технік еріксоніанської терапії не передбачає застосування мовної стратегії:**

- а) використання трюїзмів;
- б) використання передбачень;
- в) використання ілюзії вибору;
- г) використання специфікації результату.

**33. Деструкція агресивного абонента обмежена:**

- а) нерегульованою тривалістю;
- б) вербальною агресією;
- в) розгубленістю;
- г) образливістю.

**34. Автор теорії диференційних емоцій К. Ізард вважав, що ядром горя виступає:**

- а) шок;
- б) ворожість;
- в) страждання;
- г) почуття провини.

**35. Особливі консультативні труднощі виникають з алкогольних проблем:**

- а) чоловіка;
- б) дружини;
- в) дітей;
- г) батьків.

**36. Інтервенція – це:**

- а) система заходів, спрямованих на попередження психічної кризи і адресована не тільки суїциденту, а й його оточенню;
- б) попередження суїциду на основі знань психологічних чи соціальних предвісників;
- в) процес втручання в суїцид для попередження акту саморозрухи;
- г) попередження повторних суїцидних тенденцій.

**37. На етапах суїцидальних дій здійснюється:**

- а) інтервенція;
- б) превенція;
- в) вторинна превенція;
- г) поственція.

**38. Зниження з різних причин ефективності механізмів психологічної адаптації, недостатня зрілість емоційної сфери, інфантильність і примітивність – це ознаки суїцидента:**

- а) імпульсивного;
- б) компульсивного;
- в) регресивного;
- г) амбівалентного.

**39. Загальні риси, властиві всім самогубствам, були вперше описані американським суїцидологом:**

- а) Е. Шостромом;
- б) К. Лоренцом;
- в) О. Кернбергом;
- г) Е. Шнейдманом.

**40. Загальним стресором при суїциді є:**

- а) зупинення свідомості;
- б) пошук рішення;
- в) фрустровані психологічні потреби;
- г) безпорадність-безнадія.

**41. Із психотерапевтичних підходів в консультуванні жертв зґвалтування найбільш ефективно допомагають елементи:**

- а) арт-терапії;
- б) гештальт-терапії;
- в) музикотерапії;
- г) казкотерапії.

**42. Превенція – це:**

- а) система заходів, спрямованих на попередження психічної кризи і адресована не тільки суїциденту, а й його оточенню;
- б) попередження суїциду на основі знань психологічних чи соціальних предвісників;
- в) процес втручання в суїцид для попередження акту саморозрухи;
- г) попередження повторних суїцидних тенденцій.

**43. На етапах суїцидальних тенденцій здійснюється:**

- а) інтервенція;
- б) превенція;
- в) вторинна превенція;
- г) поственція.

**44. Наявність одночасного впливу двох прагнень – до життя і до смерті – характерна для суїцидента:**

- а) імпульсивного;
- б) компульсивного;
- в) регресивного;
- г) амбівалентного.

**45. Загальною метою всіх суїцидів є:**

- а) зупинення свідомості;
- б) пошук рішення;
- в) фрустровані психологічні потреби;
- г) безпорадність-безнадія.

**46. Загальною емоцією при суїциді є:**

- а) зупинення свідомості;
- б) пошук рішення;
- в) фрустровані психологічні потреби;
- г) безпорадність-безнадія.

**47. Горе не розглядається психологами з позицій:**

- а) психоаналітичних;
- б) когнітивних;
- в) феноменологічних;
- г) гуманістичних.

**48. Поственція – це:**

- а) система заходів, спрямованих на попередження психічної кризи і адресована не тільки суїциденту, а й його оточенню;
- б) попередження суїциду на основі знань психологічних чи соціальних предвісників;
- в) процес втручання в суїцид для попередження акту саморозрухи;
- г) попередження повторних суїцидних тенденцій.

**49. В консультуванні жертви зґвалтування в жодному випадку не варто:**

- а) підтверджувати природність і адекватність почуттів жертви;
- б) переконувати, що теперішній стан жертви мине;
- в) сприяти підвищенню самооцінки жертви;
- г) розслідувати обставини психотравми.

**50. “Внутрішня картина” хвороби не передбачає компонента:**

- а) сенсорного;
- б) емоційного;
- в) перцептивного;
- г) раціонального.

**Тестові завдання з дисципліни «Психологічна експертиза»**

**1. Хто виступає основним джерелом інформації в ситуації експертизи?**

- а) експерт;
- б) акт проведеної експертизи;
- в) судова справа;
- г) адвокат.

**2. Експертиза - це:**

- а) наукове дослідження;
- б) професійне дослідження;
- в) вибіркоче дослідження;
- г) діагностичне дослідження.

**3. Експертиза, спрямована на вивчення структури і змісту індивідуальної усвідомленості і адекватності поведінки людей, має назву:**

- а) судово-психологічна;
- б) судово-психіатрична;
- в) судово-медична;
- г) комплексна.

**4. Експертиза, що має своїм завданням діагностику психічних розладів непсихотичного рівня, має назву:**

- а) судово-психологічна;
- б) судово-психіатрична;
- в) судово-медична;
- г) судово-патопсихологічною.

**5. Функцією судово-психологічної експертизи є:**

- а) оцінка стану психічних процесів психічно здорового учасника судового процесу;
- б) оцінка психологічних проявів психічно здорового учасника судового процесу;
- в) оцінка індивідуальних особливостей психічної діяльності психічно здорового учасника судового процесу;
- г) оцінка психічних розладів учасника кримінального процесу.

**6. Експерт у процесі судово-психологічної експертизи несе карну відповідальність за:**

- а) владу над випробуваними;
- б) дії, що порушують законодавчу регламентацію;
- в) недотримання строків подачі експертного висновку;
- г) відмову від подачі експертного висновку.

**7. Судово-психологічна експертиза класифікується за:**

- а) процесуальним станом випробуваного;
- б) характером фактичних даних;
- в) видом об'єкта;
- г) за всіма класифікаціями, що зазначені вище.

**8. Судово-психологічна експертиза – індивідуально-психологічна оцінка характерологічних якостей, мотивів поведінки, установок не вирішує питання:**

- а) які індивідуальні особливості злочинця могли вилитися в конкретні протиправні дії;
- б) чи осудний суб'єкт;
- в) чи властиві суб'єкту риси сугестії, наївності;
- г) чи здатний суб'єкт, з огляду на рівень розумового розвитку і стан пізнавальних психічних процесів усвідомлювати значення своїх дій.

**9. У рамках якої експертизи здійснюється експертиза суб'єктів, що мають сенсорні вади?**

- а) судово-медичної;
- б) судово-патопсихологічної;
- в) судово-психологічної;
- г) судово-патоанатомічної.

**10. Експертиза емоційних станів виявляє:**

- а) вираженість емоційного стану;
- б) стан фізіологічного афекту;
- в) стан патологічного афекту;
- г) все, що вказане вище.

**11. Дослідження поведінки і діяльності людини, яка взаємодіє з технікою в конкретних умовах – це завдання:**

- а) судово-психологічної експертизи;
- б) судово-медичної експертизи;
- в) інженерно-психологічної експертизи;
- г) судово-психіатричної експертизи.

**12. Який документ необхідний для проведення інженерно-психологічної експертизи:**

- а) акт експерта;
- б) постанова для проведення експертизи;
- в) висновок експерта;
- г) дозвіл слідчого.

**13. Основне завдання експерта-психолога в разі розслідування ДТП:**

- а) оцінка часу реакції водія;
- б) оцінка ступеня алкоголізації водія;
- в) оцінка достовірності показань свідків;
- г) оцінка правильності поведінки водія в ситуації, що склалася;
- д) оцінка об'єктивних і суб'єктивних факторів, що сприяли ДТП.

**14. Конфліктологічну експертизу здійснює:**

- а) експерт - психіатр;
- б) експерт - криміналіст;
- в) експерт - психолог;
- г) експерт - конфліктолог.

**15. Головне питання СПЕ неповнолітніх:**

- а) чи правдиві свідчення неповнолітнього;
- б) чи може неповнолітній керувати власними діями і контролювати свою поведінку;
- в) чи відповідає розвиток психіки неповнолітнього його віку;
- г) чи наявний рівень фантазування у свідченнях неповнолітнього.

**16. Характерна риса експертизи за фактом самогубства:**

- а) збір даних анамнезу;
- б) робота з листами, записками, щоденниками, рукописами тощо;
- в) допит свідків суїциду;
- г) відсутність випробуваного.

**17. Соціально-психолого-педагогічній експертизі підлягають:**

- а) вітчизняні іграшки;
- б) імпорتنі іграшки;
- в) комп'ютерні ігри;
- г) все, що вказане вище.

**18. Соціально-психолого-педагогічну експертизу іграшок здійснює:**

- а) психолог-експерт, що призначений відповідною постановою;
- б) комплексна експертиза;
- в) державна експертна Рада;
- г) виводиться інтегральна оцінка на основі оцінок експертів з товарознавчої, санітарно-гігієнічної і психолого-педагогічної експертиз.

**19. Експертиза якості іграшок передбачає:**

- а) оцінку експертів, що входять до складу комплексної експертизи;
- б) оцінку психолога-експерта;
- в) оцінку державного експерта;
- г) інтегральну оцінку, що виводиться на основі оцінок експертів з товарознавчої, санітарно-гігієнічної, психолого-педагогічної експертиз.

**20. За ознакою, експертиза – це:**

- а) соціальна технологія;
- б) філософська технологія;
- в) методологічна технологія;
- г) психологічна технологія.

**21. Відшкодування витрат, пов'язаних з проведенням психологічної експертизи проводиться на підставі:**

- а) договору;
- б) експертного висновку;
- в) кошторису;
- г) домовленості.

**22. Засідання центрів з питань психологічної експертизи проводиться:**

- а) не частіше, ніж щомісяця;
- б) не частіше, ніж раз на квартал;
- в) не частіше, ніж раз на півроку;
- г) не частіше, ніж раз на рік.

**23. Створення необхідних умов для адаптації дітей з проблемами розвитку – це мета:**

- а) патопсихології;
- б) корекційної педагогіки;
- в) клінічної психології
- г) психологічної служби.

**24. Наукова експертиза у сфері освіти має здійснюватися у формах:**

- а) всіх, що вказані нижче;
- б) педагогічного аудиту;
- в) психолого-педагогічної експертизи;
- г) комплексної гуманітарної експертизи.

**25. Наслідком експертизи є:**

- а) дослідження емоційного стану;
- б) експертний висновок;
- в) дослідження кримінальної справи;
- г) дослідження нових обставин, що відкрилися під час експертизи.

**26. За технологічним змістом експертиза – це:**

- а) експеримент;
- б) висновок;
- в) дослідження;
- г) доказ.

**27. Судово-психологічну експертизу проводить:**

- а) експерт-психолог;
- б) судово-психіатрична комісія;
- в) лікар-психіатр;
- г) лікуючий лікар.

**28. Судово-психологічна експертиза проводиться за постановою:**

- а) адвоката;
- б) слідчого;
- в) судді;
- г) прокурора.

**29. Судово-психологічна експертиза призначається для встановлення:**

- а) емоційних станів;
- б) шизофренії;
- в) психопатії;
- г) алкоголізму.

**30. Нездатність особи нести відповідальність за протиправні дії в силу хворобливого стану психіки має назву:**

- а) невроз;
- б) стрес;
- в) неосудність;
- г) недієздатність.

**31. КСППЕ призначається на стадії:**

- а) досудового слідства;
- б) судового розгляду;
- в) добровільної госпіталізації;
- г) примусової госпіталізації.

**32. Об'єктом КСППЕ виступають всі, окрім:**

- а) здорових особистостей, що визнані осудними;
- б) хворих особистостей, що визнані неосудними;
- в) підозрюваних;
- г) потерпілих.

**33. Головним завданням КСППЕ виступає все, окрім:**

- а) визначення індивідуально-психологічних особливостей особистості;
- б) визначення мотиваційних чинників життя і поведінки особистості;
- в) визначення емоційних реакцій і станів особистості;
- г) визначення закономірностей інтелектуальної діяльності особистостей.

**34. Умови призначення КСППЕ:**

- а) необхідність застосування спеціальних знань психіатра, психолога, медичного психолога;
- б) необхідність застосування спеціальних знань у формі експертизи;
- в) достатній рівень компетентності експертів;
- г) всі, що перераховані вище.

**35. Необхідність у призначенні КСППЕ емоційних станів виникає за умови, коли:**

- а) в слідчого є припущення, що ці стани впливають на здатність усвідомлювати дії;

- б) у суду є припущення, що ці стани впливають на здатність усвідомлювати дії;
- в) обвинувачений чи свідок має ознаки глибоких емоційних реакцій;
- г) вірно все, що вказано вище.

**36. Підставою для призначення КСПШЕ при зґвалтуванні є все, окрім:**

- а) пасивної поведінки потерпілої в момент зґвалтування;
- б) неадекватного ставлення до події;
- в) застосування звинуваченим засобів психологічного тиску;
- г) ознаки психічних відхилень у потерпілої.

**37. Юридичною підставою КСПШЕ є постанова:**

- а) адвоката;
- б) слідчого;
- в) судді;
- г) прокурора.

**38. Характерною особливістю фізіологічного афекту є всі ознаки, крім:**

- а) повної амнезії;
- б) звуження свідомості;
- в) короткотривалості;
- г) раптовості.

**39. До компетенції судово-психологічної експертизи відноситься все, окрім:**

- а) встановлення здатності неповнолітніх обвинувачених, що мають ознаки відставання в психічному розвитку повністю усвідомлювати свої дії;
- б) встановлення структури злочинної групи на основі даних психологічних особливостей учасників групи;
- в) встановлення наявності чи відсутності фізіологічного афекту на патологічній основі;
- г) встановлення здатності потерпілих в справі про зґвалтування правильно розуміти характер дій, що вчинені над ними і чинити опір.

**40. КСПШЕ спрямована на встановлення:**

- а) процесів, властивостей і станів здорової особистості;
- б) дієздатності/недієздатності;
- в) пограничних психічних проявів;
- г) деформованих морально-вольових якостей.

**41. Негативний психічний стан, в якому знаходиться суб'єкт за неможливості досягнення поставленої мети:**

- а) страждання;
- б) гнів;
- в) фрустрація;
- г) стрес.

**42. Висновок судово-психологічної експертизи має для суду значення:**

- а) загальнообов'язкове;
- б) підлягає оцінці поряд з іншими доказами по справі;
- в) має силу, що передбачена цим висновком;
- г) залежно від обставин розгляду справи.

**43. Об'єктом судово-психологічної експертизи є:**

- а) фізичні особливості особистості;
- б) психіка людини;
- в) матеріали, документи, що містяться в справі;
- г) інформація про людину.

**44. Посмертна судово-психологічна експертиза проводиться у випадку:**

- а) необхідності перевірки версії про самогубство;
- б) смерті суб'єкта;
- в) немає чіткої впевненості, що має місце факт самогубства;
- г) у всіх, що вказані вище.

**45. Судово-психологічна експертиза проводиться у:**

- а) спеціальних закладах судово-психологічної експертизи;
- б) науково-практичних чи навчальних закладах;
- в) бюро судово-медичної експертизи;
- г) стаціонарі.

**46. Об'єкт трудової експертизи:**

- а) взаємовідносини особистості і праці;
- б) взаємовідносини особистостей під час трудової діяльності;
- в) трудова діяльність особистості;
- г) окремі особистості, що займаються трудовою діяльністю.

**47. Трудова експертиза, що вирішує питання психопрогностики особливостей трудової діяльності засвідчуваних - це:**

- а) психологічна експертиза;
- б) ретроспективна експертиза;
- в) прогностична експертиза;
- г) експертиза тимчасової непрацездатності.

**48. Трудова експертиза, що оцінює трудову діяльність з метою встановлення допущених помилкових дій - це:**

- а) психологічна експертиза;
- б) ретроспективна експертиза;
- в) прогностична експертиза;
- г) експертиза тимчасової непрацездатності.

**49. До якого рівня інженерно-трудової експертизи належить експертиза на профпідготовленість:**

- а) особистісного;
- б) технічного;
- в) середовищного;
- г) всіх, що вказані вище.

**50. Вкажіть метод, що НЕ використовується в судово-психологічній експертизі:**

- а) бесіда;
- б) тестування;
- в) спостереження;
- г) моделювання.

## Тестові завдання з дисципліни «Основи сугестопедії»

### 1. В храмовій медицині сеанси сугестії називалися:

- а) інкубації;
- б) вашітва;
- в) само хан-афра;
- г) асана.

### 2. Термін «сугестія» запропонував:

- а) Месмер;
- б) Бред;
- в) Льебо;
- г) Беркгейм.

### 3. Хто вважав, що всі прояви гіпнозу зводяться до сугестії:

- а) представники мансійської школи;
- б) представники паризької школи;
- в) Е. Кує;
- г) Г. Шульц.

### 4. Хто розповсюдив концепцію «тваринного магнетизму»?

- а) Е. Кує;
- б) Лазарєв;
- в) Шарко;
- г) Месмер.

### 5. Хто опрацьовував проблеми сугестології і телепсихотерапевтичного впливу з екрану:

- а) Шульц;
- б) Лазарєв;
- в) Лозанов;
- г) Пальчевський.

### 6. Використання сугестії в процесі навчання і виховання називається:

- а) сугестологія;
- б) сугестопедія;
- в) сугестотерапія;
- г) сугестія.

### 7. Сугестор - це:

- а) джерело гетеро сугестії;
- б) об'єкт гетеро сугестії;
- в) степінь сприйнятливості до сугестії;
- г.) місце, де проводиться навіювання.

### 8. Психічні захисні засоби, які організм виробив, щоб протидіяти проникненню через неусвідомлені канали інформації до людської психіки називається:

- а) неусвідомлена психічна активність;
- б) фазове оточення;
- в) неспецифічна психічна реактивність;
- г) анти сугестивні бар'єри.

### 9. Техніка керування увагою, емоціями і пам'яттю сугеренда називається:

- а) сугестивний вплив на людину;
- б) психологічна структура сугестії;
- в) сугестивна роль;
- г) двоплановість сугестії.

**10. Перед сонний сеанс у перед сонному стані є формою:**

- а) традиційного навчання;
- б) гіпнопедичного навчання;
- в) релаксопедії;
- г) сугестопедії.

**11. Галузь сугестопедагогіки, що розв'язує завдання навчання і виховання за допомогою психічної саморегуляції, аутотренінгу називається:**

- а) гіпнопедія;
- б) сугестопедія;
- в) релаксопедія;
- г) сугестія.

**12. Ефект гіпермнезії, що створювався на базі аудіо - візуальних технічних засобів застосовувався в:**

- а) сугестокібернетичному інтегральному методі Петрусинського;
- б) релаксопедичному методі навчання Шварца;
- в) методі Стрільчука;
- г) методі Танцюри.

**13. Естетизація глобалізованого навчального матеріалу відбувається при:**

- а) традиційному навчанні;
- б) гіпнопедії;
- в) сугестопедії;
- г) релаксопедії.

**14. При сугестопедичному методі попереднє ознайомлення з навчальним матеріалом відбувається на:**

- а) досеансовій фазі;
- б) активному сеансові;
- в) концертному сеансові;
- г) післясеансовій фазі.

**15. Залучення слухачів у безпосередній акт спілкування між собою для розв'язання життєвих завдань застосовується у:**

- а) методі Гегечкорі;
- б) методі Шехтера;
- в) методі Китайгородської;
- г) методі Шарко.

**16. Ознайомлення сугеренда зі змістом певного літературного твору, що опосередковано пов'язаний зі змістом сугестії називається:**

- а) питальна сугестія;
- б) інформаційна сугестія;
- в) компліментарна сугестія;
- г) асоціативна сугестія.

**17. Метод інтенсивного навчання сугестопедія розроблений болгарським ученим:**

- а) А. Маслоу;
- б) К. Юнгом;
- в) А. Адлером;
- г) Г. Лозановим.

**18. Сферу неусвідомлюваного можна розглядатися як джерело:**

- а) свідомого сприйняття;
- б) резервних можливостей психіки;
- в) кооперації частоти ситуації;
- г) латентності поведінки.

**19. В дев'яності роки минулого століття після падіння Залізних Воріт американці здобули право на:**

- а) комерційне використання методу Маслоу;
- б) комерційне використання методу Лозанова;
- в) некерованість сублімаційного процесу;
- г) некерованість латентно-сугестивного процесу.

**20. Релаксопедія це:**

- а) комплекс дидактичних прийомів, що передбачають використання в навчально-виховному процесі релаксації;
- б) дидактичних маневр поведінки, що передбачають використання в навчально-виховному процесі релаксації;
- в) комплекс пожвавлення школяра;
- г) комплекс наочної ставки сугестопедії.

**21. Сугестокібернетичний метод розроблений:**

- а) П.А. Роларим;
- б) К.Г. Юнгом;
- в) А.Д. Пеймарсом;
- г) В.В. Петрусинським.

**22. В основі методу сугестокібернетики лежать:**

- а) надшвидкісне пред'явлення стимульного матеріалу за допомогою стробоскопів;
- б) маніпулятивний вплив людини на сугестора;
- в) кінестетичний вплив на особистість;
- г) стимульний матеріал в основі образу ідеального Я.

**23. Гіпнопедія це:**

- а) навчання під час сну;
- б) навчання під час тренінгу;
- в) читання під час письма;
- г) всі відповіді правильні.

**24. Перший, хто застосував сугестопедію був:**

- а) Г. Лозанов;
- б) Д. Бред;
- в) А. Форель;
- г) В. Бехтерев.

**25. Наукою, яка вивчає роль і місце навчання в практичній діяльності психолога є:**

- а) сугестологія;
- б) сугестія;
- в) сугестопедія;
- г) сугестопедагогіка.

**26. В якому році професор Г. Лозанов ввів до наукового обігу слова "сугестопедія" та "сугестологія":**

- а) 1966р.;
- б) 1964р.;
- в) 1965р.;
- г) 1967р.

**27. Діапазон навіювання проявляється в:**

- а) тому, що в одних людей на навіювання реагують лише процеси сприймання, а в інших – тілесні функції, змінюється поведінка;
- б) тому, скільки потрібно спроб, щоб людина піддалась навіюванню;
- в) мірі піддатливості навіюванню, яка у всіх є різною й залежить від віку, статі, стану здоров'я, інтелекту, втоми;
- г) специфіці і сутності процесу навіювання.

**28. Слово “сугестія”, що походить від лат. suggestum означає:**

- а) нашіптування;
- б) спокій;
- в) рекомендація;
- г) розслаблення.

**29. Термін “гіпноз” застосував в 1843 р.:**

- а) Г. Лозанов;
- б) В. Бехтерєв;
- в) Д. Бред;
- г) А. Форель.

**30. К. Форель виділяє такі стадії гіпнозу, окрім:**

- а) стадія сонливості;
- б) стадія гіпотаксії;
- в) стадія сомнамбулізму;
- г) стадія сугестивації.

**31. Що не входить до основних механізмів, які створюють антисугестивні бар'єри:**

- а) критичне мислення;
- б) інфантилізація;
- в) інтуїтивно-афективний бар'єр;
- г) етичний бар'єр.

**32. Як називається “середній гіпноз” за В. Бехтерєвим:**

- а) каталепсія;
- б) дрімотний стан;
- в) сомнамбулізм;
- г) гіпотаксія.

**33. Як називається “малий гіпноз” за В. Бехтерєвим:**

- а) каталепсія;
- б) гіпотаксія;
- в) дрімотний стан;
- г) сомнамбулізм.

**34. Концепцію психотерапевтичного впливу на фізіологічні системи запропонував:**

- а) В. Бехтерєв;
- б) А.Т. Філатов;
- в) К. Форель;
- г) Д. Бред.

**35. Вплив на людину, в якому об'єкт засвоює ідеї суб'єкта пасивно, некритично, без роздумів і виконує його завдання без боротьби мотивів, довірливо сприймає словесні, зорові або символічні стимули – це:**

- а) сугестія;
- б) сугестологія;
- в) сугестопедія;
- г) сугестопедагогіка.

**36. За змістом і результатом впливу виокремлюють навіювання:**

- а) виробниче і навчальне;
- б) навмисне і ненавмисне;
- в) пряме і непряме;
- г) позитивне і негативне.

**37. Протипоказанням до застосування сугестії (навіювання) є:**

- а) кризи;
- б) психози;
- в) конфлікти;
- г) стреси.

**38. До принципів гіпнопедичного навчання не відносять:**

- а) принцип активної і цілеспрямованої участі студента в процесі гіпнопедичного навчання;
- б) принцип науковості, доступності, систематичності та наочності;
- в) принцип визначеності інформації у передсеансовий період;
- г) принцип опори на підсвідому сферу психічної діяльності людини.

**39. До засобів релаксопедичного навчання не належать:**

- а) дидактичні засоби;
- б) виховні засоби;
- в) психологічні засоби;
- г) екзотеричні засоби.

**40. Релаксопедичний метод навчання розроблено:**

- а) І.Є. Шварцом;
- б) Б.М. Чарним;
- в) К. Форелем;
- г) Д. Бредом.

**41. Психологічний вплив на особистість у процесі спілкування і взаємодії, який передає певні настрої, спонуки не через свідомість та інтелект, а через емоційну сферу:**

- а) переконання;
- б) навіювання;
- в) маніпуляція;
- г) зараження.

**42. Антисугестивні бар'єри – це:**

- а) ряд психічних захисних засобів, які організм виробив, для протидії проникненню через неусвідомлені канали інформації до людської психіки;
- б) ряд фізіологічних захисних засобів, які організм виробив, для протидії проникненню через неусвідомлені канали інформації до людської психіки;
- в) тимчасово пануюча рефлекторна система, яка обслуговує роботу нервових центрів у даний момент і цим самим надає поведінці індивіда певної цілеспрямованості;
- г) особлива форма психологічного захисту, який протистоїть небажаним для особистості навіюванням.

**43. Гіпермнезія – це:**

- а) використання сугестії в процесі навчання і виховання;
- б) розширення можливостей запам'ятовування за рахунок різноманітних сугестивних впливів;
- в) хворобливе явище, що полягає в ослабленні або втраті пам'яті на ґрунті різних уражень головного мозку;

г) ослаблення пам'яті, найчастіше виявляється у вигляді дисмнезії – нерівномірного пошкодження різних функцій пам'яті, в першу чергу ретенції і репродукції.

**44. Вкажіть не правильний варіант. Основними механізмами, які створюють антисугестивні бар'єри, є:**

- а) критичне мислення;
- б) інтуїтивно-афективний бар'єр;
- в) етичний бар'єр;
- г) психологічний бар'єр.

**45. Засоби сугестивації умовно можна поділити на дві групи:**

- а) прості та складні;
- б) складні та елементарні;
- в) прості та елементарні;
- г) середні та складні.

**46. Інфантилізація – це:**

- а) поєднання першого комунікативного (вербального) плану з другим планом у сугестивній атмосфері, тобто супроводження мовлення зміни в міміці, інтонації, рухах рук, поставі тощо. У результаті цього необхідна інформація сприймається не тільки на усвідомленому рівні, а й на неусвідомленому або не зовсім усвідомленому;
- б) вольове зусилля, яке забезпечує формування певної психічної готовності до діяльності;
- в) додаткова інформація, яка, часто обминаючи свідомість, надходить рецепторними шляхами і акумулюється в центральній нервовій системі;
- г) один із засобів сугестивації. Підвищує функції сприйняття і запам'ятовування, не порушуючи нормальної інтелектуальної діяльності. Спостерігається в академічних групах, де створюється атмосфера невимушеності.

**47. Сугестологія – це:**

- а) психотерапевтичний напрям у педагогіці, який цілеспрямовано з навчальною метою використовує засоби навіювання і, в свою чергу, поділяється на гіпнопедію, ритмопедію, релаксопедію та сугестопедію;
- б) галузь науки, що вивчає психологічні явища навіювання і самонавіювання;
- в) зміна базової структури особистості, характеру, реконструювання психіки, подолання давніх психічних травм і внутрішніх конфліктів;
- г) система заходів, спрямованих на виправлення недоліків психології та поведінки людини за допомогою спеціальних засобів психологічного впливу.

**48. Сугеренд – це:**

- а) об'єкт навіювання;
- б) джерело навіювання;
- в) посередник в навіюванні;
- г) галузь науки, що вивчає психологічні явища навіювання і самонавіювання.

**49. Засоби релаксопедичного навчання діляться на:**

- а) психологічні, дидактичні та виховні;
- б) фізіологічні, дидактичні та виховні;
- в) дидактичні та виховні;
- г) психологічні та дидактичні.

**50. Особливий психічний стан, при якому за допомогою концентрації волі від повного розосередження до повної зосередженості включається почуттєва сфера – це:**

- а) медитація;
- б) релаксація;
- в) релаксопедія;
- г) розслаблення.

### **Тестові завдання з дисципліни «Основи психотерапії»**

**1.Що є головною детермінантою особистісного розвитку та поведінки у психодинамічному напрямку?**

- а) безсвідомі психічні процеси;
- б) потреба у самореалізації та самоактуалізації;
- в) поведінка;
- г) самооцінка.

**2.У психодинамічному напрямку у чому полягає суть психотерапевтичного втручання?**

- а) сприянні прояву безсвідомого;
- б) підвищенні рівні самооцінки;
- в) навчінні;
- г) редукції вторинної симптоматики.

**3.У поведінковому напрямку що є головною детермінантою особистісного розвитку?**

- а) поведінка;
- б) самооцінка;
- в) особистісні якості;
- г) мотивація.

**4.У поведінковому напрямку у чому полягає суть психотерапевтичного втручання?**

- а) навчінні;
- б) редукції первинної симптоматики;
- в) корекції самооцінки;
- г) розвитку інтересів.

**5.У гуманістичному напрямку що є головною детермінантою особистісного розвитку та поведінки?**

- а) потреба в самореалізації та самоактуалізації;
- б) мотивація;
- в) цілеспрямованість;
- г) наполегливість.

**6. Який із методів психотерапії є найбільш ефективним?**

- а) арт-терапії;
- б) гіпноз;
- в) дельфінотерапія;
- г) жоден метод немає вагомих переваг як єдиний метод.

**7. Яка тривалість психотерапевтичної інтервенції є більш ефективною?**

- а) короткочасна;
- б) довготривала;
- в) періодична з короткими інтервалами;
- г) періодична з довгими інтервалами.

**8. Які із наведених нижче визначень відображають суть медичного підходу до розуміння психотерапії?**

Психотерапія – це:

- а) наукова технологія використання вербальних методик та міжособистісних взаємостосунків з метою надання допомоги у модифікації відносин та поведінки, які інтелектуально, емоційно, чи соціально являються негативними;
- б) процес медикаментозного впливу на психіку хворого, що поєднує лікування та реабілітацію;
- в) персоналізована техніка, що знаходиться на межі між технікою планових змін у стосунках, почуттях та поведінці людини та пізнавальним процесом, яка ставить людину обличчям до її внутрішніх конфліктів та протиріч.
- г) комплекс психодіагностичних та психокорекційних технік, спрямованих на зміну неконструктивних способів поведінки на конструктивні.

**9. Які із наведених нижче визначень відображають суть психологічного підходу до розуміння психотерапії?**

Психотерапія – це:

- а) процес медикаментозного впливу на психіку хворого, що поєднує лікування та реабілітацію;
- б) особливий вид міжособистісної взаємодії при якій клієнтам надається професійна допомога психологічними засобами при вирішенні їх проблем та труднощів, обумовлених обставинами психологічного характеру;
- в) специфічна ефективна форма впливу на психіку людини з метою забезпечення та збереження її здоров'я засобами фармакотерапії;
- г) система лікувальних заходів, спрямованих на психокорекцію свідомості пацієнта.

**10. Що є протипоказами для психотерапевтичного втручання як основного, або ж єдиного виду лікування?**

- а) гострі інфекційні захворювання до закінчення терміну лікування;
- б) когнітивні розлади;
- в) емоційні розлади;
- г) відсутність мотивації.

**11. При психосоматичних захворюваннях, за наявності якого фактора рекомендована психотерапія?**

- а) психологічного;
- б) соціального;
- в) економічного;
- г) педагогічного.

**12. Що домінує у рамках медичного підходу до розуміння суті психотерапії?**

- а) об'єкт;
- б) предмет;
- в) мета;
- г) засоби впливу.

**13. Які із названих механізмів лікувальної дії психотерапії відображають когнітивні процеси?**

- а) звернення до сфери емоційних відносин;
- б) саморозуміння, що приймається пацієнтом і психотерапевтом;
- в) накопичення позитивного досвіду;
- г) полегшення виходу емоцій.

**14. Які із названих механізмів лікувальної дії психотерапії відображають емоційні процеси?**

- а) звернення до сфери емоційних відносин;
- б) саморозуміння, що приймається пацієнтом і психотерапевтом;
- в) накопичення позитивного досвіду;
- г) надання та отримання інформації.

**15. Як називається стан, при якому рівноцінність питомої ваги бажання та водночас небажання клієнта одужати при зовнішній демонстрації прагнення отримати курс психотерапії?**

- а) індіферентність;
- б) амбівалентність;
- в) активність;
- г) пасивність.

**16. Що передбачає метод клінічної бесіди?**

- а) рекапітуляцію вторинної симптоматики;
- б) фармакотерапію;
- в) трансформацію понять;
- г) фізикальні маніпуляції.

**17. Чим характерна неконгруетна поведінка психотерапевта?**

- а) візуальним контактом;
- б) достатнім рівнем приєднання до співрозмовника;
- в) адекватною мовою жестів;
- г) ігноруванням тверджень клієнта.

**18. Як називається процес досягнення істини без логічного обґрунтування, на основі швидкої вибіркової мобілізації попереднього досвід, шляхом неусвідомленого його узагальнення?**

- а) інтуїцією;
- б) емпатією;
- в) аперцепцією;
- г) рефлексією.

**19. Як називається здатність проникати в духовний світ людини, оцінюючи при цьому її психічний стан?**

- а) інтуїцією;
- б) емпатією;
- в) аперцепцією;
- г) рефлексією.

**20. Як називається перебування людини під впливом попереднього досвіду, подій минулого?**

- а) інтуїцією;
- б) емпатією;
- в) аперцепцією;
- г) рефлексією.

**21. Зміст яких теоретичних понять не визначає характер та специфіку психотерапевтичного втручання?**

- а) норма;
- б) відхилення;
- в) патологія;
- г) дефект.

**22. Який із названих факторів, не є спільним для різних напрямків психотерапії, з точки зору етапів психотерапевтичного втручання?**

- а) застосування адекватних методик та технік, спрямованих на редукцію симптоматики;
- б) встановлення оптимального контакту, залучення пацієнта до співпраці;
- в) встановлення автобіографії пацієнта в період шкільного дитинства;
- г) з'ясування причин та механізмів формування та розвитку симптомів емоційних та поведінкових порушень.

**23. Який із названих факторів, не є спільним для різних напрямків психотерапії, з точки зору того, що відбувається із клієнтом?**

- а) аналіз емоційної сфери клієнта;
- б) звернення до підсвідомої сфери засобами гіпнозу;
- в) самоусвідомлення, що приймається пацієнтом та психотерапевтом;
- г) зміцнення віри хворого у ви здоровлення.

**24. Який із елементів стилю та стратегії поведінки психотерапевта не є спільним для різних напрямків, не залежно від його теоретичної орієнтації?**

- а) цільова орієнтація на досягнення позитивних змін;
- б) особлива увага до взаємостосунків пацієнт-психотерапевт;
- в) узгодження принципів “там і тоді” і “тут і тепер”;
- г) редукція вторинної симптоматики.

**25. Що не являється основною характеристикою клініко-психологічних інтервенцій?**

- а) вибір адекватних засобів, методів;
- б) функції;
- в) цілеспрямованість процесу на досягнення змін;
- г) непрогнозованість результатів.

**26. Що не входить до функцій психотерапевтичних інтервенцій в рамках психологічного підходу?**

- а) аналіз;
- б) розвиток;
- в) діагностика;
- г) медикаментозне лікування.

**27. Яка із характеристик не властива клініко-психологічній інтервенції?**

- а) теоретична обґрунтованість;
- б) емпірична перевірка;
- в) стихійність;
- г) довготривалість.

**28. Який із типів стратегічної поведінки не є психотерапевтичним?**

- а) психоаналітичний;
- б) поведінковий;
- в) гуманістичний;
- г) критичний.

**29. Який із факторів не стосується особистісного підходу в психотерапії?**

- а) вивчення особистості пацієнта, закономірностей її розвитку, специфіки порушень;
- б) врахування особистісних особливостей при використанні психотерапевтичних методів;
- в) орієнтація психотерапевтичного процесу на особистісні зміни;
- г) застосування проєктивних методик.

**30. Що являється протипоказами для психотерапевтичного втручання?**

- а) вторинна невротизація, маніфестація вторинної симптоматики;
- б) неадекватна реакція пацієнта на хворобу;
- в) формування неадекватних стереотипів емоційних та поведінкових реакцій;
- г) злякисні утворення в стадії загострення.

**31. Який з наступних аспектів не є складовою психотерапевтичного процесу в рамках психологічного підходу?**

- а) психодіагностика;
- б) психоаналітичний метод;
- в) визначення типу психічного захворювання;
- г) медикаментозне лікування.

**32. Хто є основними фахівцями, що мають право застосовувати психотерапевтичний вплив за наказом Міністерства охорони здоров'я України?**

- а) тільки лікарі-психіатри;
- б) тільки психологи без медичної освіти;
- в) психологи та психотерапевти з дипломом про відповідну спеціалізацію;
- г) тільки лікарі загальної практики.

**33. Яке визначення психотерапії визначає суть медичного підходу?**

- а) особливий вид міжособистісної взаємодії;
- б) вербальний вплив на організм для лікування психіки;
- в) процес медикаментозного впливу на психіку;
- г) техніки для створення умов для самореалізації.

**34. Як називається вплив, який здійснюється для лікування, реабілітації та профілактики розладів здоров'я особи?**

- а) психологічний вплив;
- б) психотерапевтичний вплив;
- в) психоаналітичний вплив;
- г) соціальний вплив.

**35. Які основні напрямки психотерапії?**

- а) психодинамічний, гуманістичний, поведінковий;
- б) психоаналітичний, когнітивний, експресивний;
- в) біхевіоризм, психоаналіз, гештальт;
- г) когнітивно-поведінковий, гуманістичний, гіпноз.

**36. Який з напрямків психотерапії орієнтується на безсвідомі психічні процеси?**

- а) психодинамічний;
- б) гуманістичний;
- в) поведінковий;
- г) когнітивний.

**37. У чому полягає основна мета психотерапії?**

- а) покращити фізичне здоров'я людини;
- б) розвивати гнучкість та адаптивність психіки, оптимізм;
- в) лікувати фізичні захворювання;
- г) забезпечити соціальну адаптацію.

**38. Яка з характеристик не є спільним фактором у різних напрямках психотерапії?**

- а) психоаналітичний метод;
- б) зміцнення віри пацієнта в одужання;
- в) емоційне розвантаження;
- г) кейс позитивного досвіду.

**39. Що таке "психотерапевтична мішень"?**

- а) застосування технік для зменшення симптомів;
- б) визначення причин емоційних порушень;
- в) об'єкт для лікувального впливу;
- г) аналіз історії хвороби пацієнта.

**40. В якій моделі психотерапія є медичною спеціальністю?**

- а) психотерапія як галузь психології;
- б) психотерапія як засіб медикаментозного впливу на психіку, а через неї на організм;
- в) психотерапія як засіб особистісного розвитку;
- г) психотерапія як альтернативна медицина.

**41. Що є основним завданням психотерапевта в процесі психотерапії?**

- а) забезпечити фізичне здоров'я пацієнта;
- б) змінити соціальні зв'язки пацієнта;
- в) змінити ставлення пацієнта до своїх проблем;
- г) надати медикаментозне лікування.

**42. Що таке психотерапевтичне втручання?**

- а) лікування фізичних хвороб;
- б) діагностика, встановлення психотерапевтичної мішені та психокорекція;
- в) психологічна допомога без застосування медикаментів;
- г) використання медикаментів для лікування психіки.

**43. Який із психотерапевтичних впливів найефективніше сприяє змінам у психічному стані пацієнта?**

- а) створення умов для розвитку нових соціальних навичок;
- б) лікування фізичних симптомів пацієнта;
- в) зміна ставлення пацієнта до реальності;
- г) медикаментозне лікування.

**44. Що таке психотерапевтичне втручання в рамках психологічного підходу?**

- а) загальний метод лікування фізичних захворювань;
- б) вид впливу з певною метою і вибором відповідних методів;
- в) вплив на психіку людини засобами медикаментів;
- г) вплив через взаємодію з іншими пацієнтами.

**45. Які фактори визначають ефективність психотерапевтичного втручання?**

- а) тільки емоційний стан пацієнта;
- б) теоретична обґрунтованість, емпірична перевірка та професійні дії;
- в) лише методи медичного лікування;
- г) лише соціальні фактори.

**46. Які чотири групи інтервенцій виділяються в медицині за Перре та Бауманом?**

- а) медикаментозні, фізіотерапевтичні, психологічні, соціальні;
- б) медикаментозні, хірургічні, фізикальні, психологічні;
- в) медикаментозні, травматичні, фізіотерапевтичні, інгаляційні;
- г) психологічні, фізіологічні, медикаментозні, педагогічні.

**47. Який підхід у психотерапії розглядає психотерапевта як нейтрального спостерігача?**

- а) гештальт-терапія;
- б) психоаналіз;
- в) біхевіоризм;
- г) арттерапія.

**48. Як називається специфічний метод психотерапевтичного впливу, який включає використання пози зародка?**

- а) голотропне дихання;
- б) трансактний аналіз;
- в) арттерапія;
- г) спеціально створене оточення.

**49. Що є основною метою групової психотерапії?**

- а) лікування тільки окремих осіб;
- б) використання групи як інструменту впливу на людину;
- в) налагодження міжособистісних стосунків між пацієнтами;
- г) лікування через медикаменти.

**50. Як визначаються покази до психотерапії?**

- а) тільки медичним діагнозом;
- б) за допомогою психологічних тестів;
- в) роль психологічного фактора в етіопатогенезі захворювання;
- г) лише після застосування медикаментозного лікування.

## **Орієнтовні психологічні ситуативні задачі**

### **Психологічна задача**

До психолога прийшов чоловік віком 50 років і почав обговорювати свої труднощі у спілкуванні з оточуючими його людьми. У його претензіях до оточуючих простежується бажання змінити весь світ під власні уявлення. Такі глобальні претензії насторожили психолога. За декілька хвилин сам клієнт повідомив психологу, що протягом останнього року перебуває на обліку у психіатра.

Питання до задачі: 1) Що робити психологу (продовжити роботу з клієнтом чи припинити)? 2) Чи можна психологічною допомогою замінити лікування у психіатра? 3) Якщо клієнт прагне замінити медикаментозне лікування психологічною допомогою, як ви обґрунтуєте недоцільність такого рішення?

### **Психологічна задача**

Розкрийте технологію прийняття менеджером управлінських рішень в організації (поняття, чинники, що впливають на його прийняття в організації, діагностичний та корекційно-розвивальний компоненти).

### **Психологічна задача**

Підберіть комплекс психодіагностичних методик для визначення стилю управління персоналом. Обґрунтуйте вибір методик та логіку дослідження. Проаналізуйте залежність успіху від стилю управління.

### **Психологічна задача**

Розкрийте технологію формування сприятливого соціально-психологічного клімату в організації (поняття, види соціально-психологічного клімату в організації, діагностичний та корекційно-розвивальний компоненти).

### **Психологічна задача**

Розкрийте технологію психологічного забезпечення ефективності підприємницької діяльності (психологічні особливості підприємницької діяльності, діагностичний та корекційно-розвивальний компоненти).

Запропонуйте програму створення позитивного іміджу організації (сутність, структуру, завдання та етапи створення).

### **Психологічна задача**

Дайте інтерпретацію суті даної психологічної проблеми. Складіть алгоритм розвивально-корекційної програми щодо її вирішення. Підліток, 14 років, у спілкуванні з однолітками та дорослими поводить себе агресивно, переважає вороже ставлення та зневага до інших. Усі конфлікти він вирішує за допомогою сили та приниження гідності інших.

### **Психологічна задача**

У структурі діяльності менеджера слід дотримуватись його «професіограми». Її використання дозволить підвищити якість реалізації функції управління та, відповідно, професіоналізм менеджера.

В управлінській діяльності бажано, щоб менеджер був лідером. Адже лідерство – природна, вроджена риса, менеджерство – набута, вихована. Можна бути гарним менеджером, але не вміти вести за собою людей, „запалювати” їх. А лідер може виховати у себе якості та здібності, що мають бути притаманні менеджеру. Ідеальним варіантом для цілей управлінської діяльності є поєднання менеджерських рис та лідерських здібностей.

Розробка особистого плану розвитку сприятиме вихованню рис та якостей, що сприяють підвищенню ефективності управлінської роботи.

Завдання:

1. Визначити психологічний портрет ефективного менеджера та сутність лідерства.
2. Під час виконання роботи:
  - визначте основні характеристики лідера;
  - розробіть особистий план розвитку;
  - наведіть приклади ефективної побудови взаємовідносин з підлеглими.

### **Психологічна задача**

#### **Вихідний матеріал:**

Особливе місце у психології ділового спілкування приділяється поняттю «рапорт». Він володіє переліком характеристик, що допомагають людям знайти «спільну мову», тобто досягти рапорту. При цьому головним

залишається досягнення кінцевого результату за допомогою виявлення рівнів усвідомлення конкретної людини, тобто нейролінгвістичних рівнів психотерапії.

Досягти рапорту можна за допомогою спостереження паттернів руху очей людини з різними типами домінант (візуальною, аудіальною чи кінестичною), підбору ключів доступу вербальних предикатів та калібрування сенсорних предикатів різної модальності.

У менеджерській роботі такий підхід допоможе віднайти «спільну мову» із працівниками.

#### **Завдання:**

1. Визначити функції та структуру спілкування в процесі управління.
2. Під час виконання роботи:
  - визначте, за яких умов постановка мети характеризуватиме досягнення успіху;
  - наведіть проксемічні та кінетичні особливості невербального спілкування в управлінні;
  - розкрийте зміст та результати спілкування.

#### **Вихідний матеріал для роботи:**

Підтримувати службову дисципліну краще за допомогою особистих бесід. Це прямий обов'язок у межах встановлених повноважень. Виконуючи дану роботу, доцільно домагатися їх розумного поєднання. При цьому необхідно пам'ятати, що дисципліна має бути втілена в особі самого керівника.

При доведенні наказів і розпоряджень до виконавців також необхідно використовувати метод бесіди. Необхідно прагнути, щоб бесіди допомагали вирішенню спеціальних проблем.

Для створення дружнього і працездатного колективу також використовується метод бесіди. Безпосередні бесіди, що мають особистісну спрямованість, є одним із кращих способів підвищення загальної результативності, ефективності роботи, якості її елементів, удосконалення працівників, створення дружнього і працездатного колективу. Індивідуальні ціле-спрямовані бесіди потрібно проводити у відповідності до вищевикладених правил для того, щоб кожен міг чітко визначити своє місце у колективі, можливі перспективи тощо.

#### **Завдання:**

1. Визначити структуру, психологічні прийоми бесіди, полеміки та дискусії, а також шляхи їх удосконалення.
2. Під час виконання роботи:
  - визначте техніку аргументації у переговорному процесі;
  - наведіть схеми проведення ділових нарад;
  - розкрийте сутність складових ділового спілкування.

#### **Психологічна задача**

Обґрунтуйте та складіть орієнтовну програму (сценарій) соціально-психологічного тренінгу, спрямованого на розвиток комунікативних

здібностей. Опишіть основні методи роботи, методичні прийоми і техніки, які на ваш погляд, є найбільш ефективними для реалізації даної мети.

### **Психологічна задача**

Обґрунтуйте та складіть орієнтовну програму (сценарій) соціально-психологічного тренінгу, спрямованого на підвищення рівня згуртованості в групі підлітків. Опишіть основні методи роботи, методичні прийоми і техніки, які на ваш погляд, є найбільш ефективними для реалізації даної мети.

### **Психологічна задача**

Обґрунтуйте та складіть орієнтовну програму (сценарій) соціально-психологічного тренінгу, спрямованого на розвиток впевненості у собі. Опишіть основні методи роботи, методичні прийоми і техніки, які на ваш погляд, є найбільш ефективними для реалізації даної мети.

### **Психологічна задача**

Обґрунтуйте та складіть орієнтовну програму (сценарій) соціально-психологічного тренінгу, спрямованого на розвиток лідерських якостей у підлітків. Опишіть основні методи роботи, методичні прийоми і техніки, які на ваш погляд, є найбільш ефективними для реалізації даної мети.

### **Психологічна задача**

Визначте суть даної психологічної проблеми. Складіть проект програми психоконсультаційної роботи психолога.

В психологічну консультацію: звертається мати учня другого класу. Хлопчик йшов у школу добре підготовлений, з бажанням та радістю. Проблема почала наростати майже одразу. На сьогоднішній день дитина просто відмовляється ходити в школу, вночі пробуджується, кричить, здригається. Син став дратівливим, нервовим, плаксивим. “Я просто не впізнаю своєї дитини”, – каже мати. Бона підозрює, що тривожність дитини цілком пов’язана із атмосферою у класі. Виявляється, що вчителька часто кричить на дітей, ображає їх, несправедливо ставиться та занижує оцінки. Розмови із вчителькою, директором школи були безрезультатними. Мати у відчаї що їй робити.

### **Психологічна задача**

Визначте суть даної психологічної проблеми. Складіть проект програми психоконсультаційної роботи психолога.

З розповіді клієнтки: "Мій чоловік помер в день 13-річчя сина. Після похорону син став дуже замкнутим, хоч до цієї події він ділився зі мною своїми думками та враженнями. Замкнутий, небагатослівний він скрізь: і в школі, і вдома, і в оточенні друзів. Таке враження, що він перестав цікавитись навіть тим, що його до цих трагічних подій хвилювало. Що зробити, щоб він став знову таким яким був?"

### **Психологічна задача**

Визначте суть даної психологічної проблеми. Складіть проект програми психоконсультаційної роботи психолога.

На прийом до психолога прийшла жінка із скаргою на непорозуміння з одинадцятирічною дочкою. Дівчинка від першого шлюбу, однак не здогадується, що її виховує вітчим. Мати категорично проти того, щоб повідомляти дочці відомості про її рідного батька, оскільки в дитинстві сама пережила подібну історію: у 14-ному віці вона дізналась, що її виховує не рідний батько. З роками жінка так і не змогла добре ставитись до людини, яка її виховала. Мати не хоче, щоб в подібну ситуацію потрапила і її дочка.

### **Психологічна задача**

Визначте суть даної психологічної проблеми. Складіть проект програми психоконсультаційної роботи психолога.

Жінка – 36 років, професія – перекладач. Є син восьми років. Рік тому вона закохалась в одруженого чоловіка. Вони стали жити разом. З часом виникло питання про те, з ким залишиться син. Новий чоловік був категорично проти залишати дитину, мотивуючи тим, що він залишив свого сина не заради того, щоб виховувати чужого. Вирішили дитину залишити рідному батькові. Батько хлопчика докладав чимало зусиль для виховання сина. Однак мати відчувала тугу за сином. Коли вона зустрічає хлопчика біля школи, – той тікає.

### **Психологічна задача**

Визначте суть даної психологічної проблеми. Складіть проект програми психоконсультаційної роботи психолога.

Людмила Д., 25 років. Одружена 7 років. Живе з чоловіком та свекрухою. За професією бухгалтер. Звернулась із скаргою на відчуття втоми, часті головні болі, безсоння.

Зовні сімейні стосунки хороші. Має дитину 4 років. Більш інтенсивне вивчення сімейних стосунків виявило комунікативні проблеми з свекрухою. Проблема виникла одразу після заміжжя. Свекруха прив'язана до сина й боляче переживала його одруження. Однак, на перший погляд, зустріла невістку з радістю, намагалась у всьому їй допомогти, постійно виправляючи та підказуючи, як і що потрібно робити.

З появою дитини, конфлікт заглибився. Свекруха повністю взяла догляд за онуком на себе. Дитина одного разу навіть бабусю назвала мамою, що спричинило страждання Людмили. Невротичні симптоми посилились, з'явилися роздратування, зниження настрою.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

### Рекомендована література з «Загальної психології»

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2021. 288с.
2. Долинська Л.В., Скрипченко О.В., Огороднійчук З.В. Загальна психологія : навч. посібник. Київ: Каравела, 2023. 464 с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія: навч. посібник. Київ : Центр учбов. літератури, 2021. 272 с.
4. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. Київ: Ліра-К, 2020. 564с.
5. Павелків Р.В. Загальна психологія. Київ: Кондор, 2024. 576 с.
6. Сергєєнкова О., Коханова О., Пасека О. Загальна психологія. : навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 296с.
7. Ільїна Н.М. Загальна психологія в екзаменаційних питаннях і відповідях: навч. посібник. Київ: Університетська книга, 2023, 239с.
8. Чорна І. М. Психологічні особливості професійного самовизначення школярів. Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. Випуск 12. Львів: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С.157-163. DOI <https://doi.org/10.30970/PS.2022.12.18>
9. Чорна І.М. Психолого-педагогічне формування емоційно-вольової стійкості майбутніх офіцерів, учасників бойових дій як фактор профілактики ПТСР. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. Том 34 (73) № 2, 2023. С.80-84. DOI <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2023.2/15>
10. Чорна І. М., Приступа А. М. Психологічні засоби профдіагностики професійно важливих якостей працівників. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Психологія. Ужгород, 2024. №4. С.16-20. DOI <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2024.4.3>
11. Чорна І. М., Приступа А. М. Психологічні засоби профдіагностики професійно важливих якостей працівників. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Психологія. Ужгород, 2024. №4. С.16-20. DOI <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2024.4.3>
12. Чорна І. М., Чернишова С.С. Професійне самовизначення старшокласників у призмі діяльності шкільного психолога. «Світ наукових досліджень» : збірник матеріалів Міжнародної мультидисциплінарної наук. конф. м. Ополе, Польща (Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu), 21-22 листопада 2023. Випуск 24, С.210-212. URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/5032/>

### **Рекомендована література з «Вікової та педагогічної психології»**

1. Василенко Л., Савчин М. Вікова психологія : навч. посіб 5-те вид. перер. і допов. Київ : Академія. 2021. 376 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: навч.посіб. 6-те вид. / О.В. Скрипченко та ін. Київ: Каравела. 2019. 400 с.
3. Кацавець Р. С. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Алерта, 2019. 112 с.
4. Кутішенко В. Вікова та педагогічна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 128 с.
5. Лисенко Л. М. Вікова психологія : метод. рек. з навч. дисципліни для здобувачів вищ. освіти першого (бакалавр.) рівня зі спец. 053 Психологія / Л. М. Лисенко ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2020. 112 с.
6. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник. Вид. 2-е, стер. - К.: Кондор, 2015. 469 с.
7. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 376 с.
8. Терлецька Л.Г. Вікова психологія і психодіагностика : підручник / К.: Видавничий дім «Слово». 2016. 608 с.
9. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. Київ, 2017. 548 с.
10. Учитель І. Б. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник [електронне видання] / І. Б. Учитель, М. В. Сурякова, І. Б. Батраченко. Дніпро: Середняк Т. К., 2021. 162 с.

### **Рекомендована література з «Диференційної психології»**

1. Галян О.І. Практикум з диференційної психології. Дрогобич : ДДПУ, 2020. 46 с.
2. Диференційна психологія. Видання 2-ге, перероблене і доповнене: підручник/ за загальною редакцією академіка С.Д. Максименка. Київ: «Видавництво Людмила», 2023. 572 с.
3. Мазяр О. В. Диференціальна психологія: модульний курс : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. 284 с.
4. Палій А. А. Диференціальна психологія. Київ : Акадевидав, 2010. 954 с.
5. Паскевська Ю.А. Диференційна психологія: навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2011. 80с.
6. Романовська Л.І., Подкоритова Л.О. Диференційна психологія: Навч. посіб. Львів: «Новий Світ 2000», 2020. 236 с.
7. Туриніна О.Л., Варлакова Є.О. Диференціальна психологія. К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 136 с.
8. Харченко С. В. Диференціальна психологія : навч. посіб. Х. : ХНУВС, 2012. 304 с.

### **Рекомендована література з «Експериментальної психології»**

1. Балабанова Л. М. Психологія експерименту: підручник. Харків: Фоліо, 2020. 280 с.
2. Бедан В.Б. Експериментальна психологія : курс лекцій (для студентів психологів факультету психології, політології та соціології). Одеса : ОЮА, 2020. 102 с.
3. Бедан В.Б. Експериментальна психологія : Робочий зошит для самостійної роботи студентів-психологів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс, 2021. 75 с.
4. Галян О. І., Галян І. М. Експериментальна психологія. Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2012. 400 с.
5. Карагодіна О. І. Практикум з експериментальної психології: Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2017. 188 с.
6. Козлов В. В. Психологічний експеримент: теорія та практика. Львів: Видавництво Львівського університету, 2019. 246 с.
7. Колтунович Т.А., Чуйко Г.В., Чаплак Я.В. Соціально-психологічні експерименти : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 192 с.
8. Коpecь Л. Класичні експерименти в психології. Київ : Києво-Могилянська академія, 2010. 283 с.
9. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія. К.: Центр учбової літератури, 2008. 360 с.
10. Малхазов О.Р. Експериментальна психологія: практичний посібник. Київ: Талком, 2020. 321 с.

### **Рекомендована література з «Психодіагностики»**

1. Галян І.М. Психодіагностика : Навч. Посібник. К.: Академвидав, 2011. 464 с.
2. Іванюта О.В., Яницька. О.Ю. Енциклопедія психологічних тестів: навч. посібник. Київ, 2021. 296 с.
3. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2015. 400 с.
4. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції : навч. посіб. 2-ге вид., перер., доп.. Суми : Університетська книга, 2020. 304 с.
5. Лемак М.В., Петрище Ю.В. Психологу для роботи: діагностичні методики. Методичне видання. Ужгород, Видавництво А. Гаркуші. 2012. 616 с.
6. Любіна Л.А., Борисюк А.С., Радчук В.М. Психодіагностика: навч. посіб. Чернівці, 2018. 276 с.
7. Моргун В.Ф., Тітов І.Г. Основи психологічної діагностики: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. 464 с.
8. Прикладна психодіагностика в Національній гвардії України: метод. посіб. / Колесніченко О. С. та ін.; за заг. ред. проф. І. І. Приходька. Харків : НАНГУ, 2020. 388 с.

9. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. внз / за заг. ред. М.С.Корольчука Київ. 2020, 400 с.

10. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХП», 2018. 246 с.

### **Рекомендована література з «Термінової психологічної допомоги»**

1. Керівництво з надання першої психологічної допомоги. Головні редактори: Louise Vinther-Larsen (Луїза Вінтер-Ларсен) та Nana Wiedemann (Нана Відеманн). Психосоціальний центр. Копенгаген, Данія. 2018. 104 с.

2. Кризова психологія: навчальний посібник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. Харків : НУЦЗУ, 2010. 401 с.

3. Оніщенко Н. В. Екстрена психологічна допомога постраждалим в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти: монографія. Харків : Право, 2014. 584 с.

4. Основи психологічної підготовки військовослужбовців Національної гвардії України до виконання службово-бойової діяльності в екстремальних умовах: посібник / О.С. Колесніченко, Я.В. Мацегора, І.І. Приходько; за заг. ред. проф. І.І. Приходька. Харків : НА НГУ, 2017. 127 с.

5. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи: навч. посіб. Том 2. Київ, 2018. 240 с.

6. Перша психологічна допомога: Посібник для працівників на місцях. Київ : Пульсари, 2017. 66 с.

7. Перша психологічна допомога : посіб. для тренера / уклад. : Чернобровкіна В. А., Гірник А. М. Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. 96 с.

8. Протоколи надання першої психологічної допомоги військовослужбовцям Національної гвардії України в екстремальних умовах діяльності : посібник / О.С. Колесніченко, Я.В. Мацегора, І.І. Приходько / За заг. ред. проф. І.І. Приходька. Харків : НА НГУ, 2018. 40 с. 86

9. Профілактика самогубств серед військовослужбовців Національної гвардії України: посібник / О.С. Колесніченко, Я.В. Мацегора, І.І. Приходько та ін. / За заг. ред. проф. І.І. Приходька. Харків : НАНГУ, 2016. 118 с.

10. Психологічна само- та взаємодопомога військовослужбовців Національної гвардії України в умовах ведення бойових дій: посібник / О.С. Колесніченко, Я.В. Мацегора, І.І. Приходько / За заг. ред. проф. І.І. Приходька. Харків : НАНГУ, 2016. 108 с.

11. Психологічний супровід військовослужбовців, які виконують службово-бойові завдання в екстремальних умовах: методичні рекомендації / Я.В. Мацегора, І. В. Воробйова, О. С. Колесніченко, І. І. Приходько. Харків : НАНГУ, 2015. 69 с.

12. Психологія екстремальної діяльності: навч. посіб. / І.І. Приходько, О. С. Колесніченко, О. В. Тімченко та ін. / За заг. ред. проф. І.І. Приходька. Харків : НАНГУ, 2016. 571 с.

13. Теорія та практика психологічної допомоги: навч. посіб. / В.І. Пасічник, І. І. Ліпатов, Л. Ф. Шестопалова, І. І. Приходько та ін. Харків : Акад. ВВ МВС України, 2011. 250 с.

14. Хобфолл С. Е., Уотсон П., Белл С. С., Брайант Р. А., Браймер М. Дж., Фрідман М. Дж. та ін. П'ять основних елементів негайного і середньострокового втручання у разі масової травми: емпіричні дані. *Psychiatry*. 2007; 70: с. 283-315.

**Рекомендована література з дисципліни «Психологічна експертиза»**

1. Григус І.М., Самороков В.О., Цимбалюк В.І., Цимбалюк О.В., Сахнюк В.В. Судова психіатрія та судово-психіатрична експертиза : навч. посіб. / за ред. І.М.Григуса. Львів : ФОП Піча С.В., 2018. 119 с.

2. Дідковська-Бідюк М. В. Профайлінг як метод профілактики протиправних дій. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/2813/1/2-9.pdf>

3. Етнокультурна психологія. Історія та сучасність / Іван Данилюк, Антон Курапов, Ілья Ягіяєв. Київ: АртЕк, 2019. 432 с.

4. Задорожня Ю.А. Судово-психологічна експертиза в адміністративному процесі. Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування: матеріали наук. семінару (м. Дніпро, 8 грудня 2018 р.). Дніпро: ДДУВС, 2019. С. 133-134.

5. Кавецький В. Є. Особливості проведення психологічної експертизи в освіті. Восьмі Геретівські читання: збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 27 вересня 2024 р. / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук, М. І. Чорна. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2024. С. 164-168.

6. Крюкова М.А., Єлховський І.В. Судово-психологічна експертиза (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра факультету психології, політології та соціології). Одеса: Фенікс, 2021. 61 с.

7. Матейко Н.В., Лишак О.А. Клініко-психологічна компетентність фахівця при проведенні судово-психологічної експертизи. Криміналістика і судова експертиза. 2020. Випуск 65. С. 643–653.

8. Подільчак О. М. Кримінологічний профайлінг – реалізація вчення про особу злочинця. URL: [http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/4\\_2017/part\\_2/34.pdf](http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/4_2017/part_2/34.pdf)

9. Криміналістика і судова експертиза : міжвід. наук.-метод. Збірник. Міністерство юстиції України, Київ. н.-д. ін-т судових експертиз. Київ, 2018. Вип. 63(2). С. 472–475. ULR: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise\\_2018\\_63\(2\)\\_66](http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2018_63(2)_66)

10. Психолого-педагогічна експертиза : хрестоматія / укладачі: С. П. Дерев'янюк, Ю. В. Примак. Чернігів: Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 2021. 280 с. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/7331/1/%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%20%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96>

%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%  
В 5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0.pdf

11. Стрельнікова Л. В. Методика судово-психологічної експертизи/психологічного дослідження визначення наявності моральної немайнової шкоди, розміру відшкодування/компенсації за моральну шкоду, її наслідки. Київ : ПП «ПФ «Фоліант». 2021. 180 с.

12. Яблонський А. І. Гуманітарно-психологічна експертиза в контексті професійної діяльності психолога. Теорія і практика сучасної психології: зб. наук. пр. Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2019. № 5, т. 1. С. 81–86.

13. Koops W. No developmental psychology without recapitulation theory. *European Journal of Developmental Psychology*. 2015. Vol. 12(6). P. 630–639. DOI: 10.1080/17405629.2015.1078234.

14. Niemeyer I. Gesundheitsförderliche Ressourcen im Studium – Auswirkungen von sozialer Unterstützung und strukturellen Rahmenbedingungen der Hochschule auf die Lebenszufriedenheit und Gesundheit von Studierenden *Beiträge zur Hochschulforschung*. Ausgabe, 2020. Heft 42(1-2). S. 82–100.

15. Wojciszke Bogdan *Psychologia społeczna*. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe Scholar, 2021. 636 p.

#### **Рекомендована література з дисципліни «Основи сугестопедії»**

1. Акульшин О., Заруба О., Компанцева Л., Кудінов С., Слухай Н., Снитко О. Гібридна війна: технології сугестії та контр сугестії : [монографія] /. Київ : НА СБ України, 2018. С. 78-123.

2. Горбенко Ю. Л. Рефлексія та критичне мислення особистості в інформаційному суспільстві. *Технології розвитку інтелекту*. 2021. Вип. 5. № 1 (29). DOI: <https://doi.org/10.31108/3.2021.5.1.2>

3. Дьяченко Н. А. Сугестопедія в навчанні. Київ : Наукова думка. 2015. 300 с.

4. Євменова О. К. Шляхи формування критичного мислення в умовах інформаційної війни. *ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки: тези доповідей XXI Міжнар. наук.-практ. конф. здоб. вищ. освіти і молод. учених: [у 2-х т.]. Т. 1 (Київ, 18–20 трав. 2022 р.) / ред. кол.: Н. В. Ладогубець, А. М. Кокарева та ін.; Національний авіаційний університет. Київ: НАУ, 2022. С. 233–235.*

5. Єрмоленко О. А. Сугестопедія: теорія і практика. Київ : Академвидав. 2016. 320 с.

6. Жданова І. В., Бондаренко Л. О., Величко А. В. Психологічні аспекти інформаційного впливу під час воєнних дій в Україні. *Габітус*. 2022. Вип. 41. С. 222–226. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2022.41.39>

7. Зубенко А. В. Сугестопедичні методи. Київ : Знання. 2017. 280 с.

8. Костюк В. П. Сугестопедія: основи навчання. Київ : Освіта. 2018. 290 с.

9. Кравченко С. О. Сугестопедичні підходи. Київ : Літера. 2016. 290 с.

10. Кутуза Н. В. Сугестія і маніпуляція. Спільні й відмінні риси різновидів (видів) мовленнєвого впливу / *Записки з українського мовознавства*. 2017. Вип. 24, том 2, С. 178–189.

11. Левицька О. М. Сугестопедія: основи та технології. Київ : Наукова думка. 2015. 320 с.
12. Лисенко Н. Г. Сугестопедія: нові підходи. Київ : Наукова думка. 2015. 300 с.
13. Мартиненко Н. В. Сугестопедичні методи. Київ : Освіта. 2018. 250 с.
14. Мельник О. Г. Сугестопедія та її можливості. Київ : Літера. 2016. 250 с.
15. Нестеренко Т. П. Сугестопедія: теорія і практика. Київ : Наукова думка. 2017. 310 с.
16. Нікітін А. Г. Сугестопедія: основи і методи. Київ : Академвидав. 2019. 320 с.
17. Ніколаєнко С. О. Сугестивний вплив у професійній діяльності педагога та психолога / Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2017. 192 с.
18. Ніколаєнко С. Психологічні особливості базових видів сугестії / Світогляд - Філософія - Релігія: Зб. наук. пр. Суми: ДВНЗ "УАБС НБУ", 2011. № 1(1).
19. Ніколаєнко Т. В. Сугестопедія в навчальному процесі. Київ : Літера. 2017. 260 с.
20. Олійник І. В. Методи сугестопедії. Київ : Освіта. 2018. 270 с.
21. Остромов І. Г. Сугестопедія: теорія і практика. Київ : Знання. 2019. 290 с.
22. Павленко Т. І. Сугестопедичні технології в навчанні. Київ : Видавництво. 2015. 280 с.
23. Пальчевский С. С. Сугестопедагогіка: навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 351 с.
24. Федоренко І. В. Сугестопедія в навчанні. Київ : Освіта. 2016. 290 с.
25. Ходос Т. І. Сугестопедія: нові підходи. Київ : Літера. 2019. 290 с.
26. Хоменко Л. П. Сугестопедія: нові технології. Київ : Наукова думка. 2017. 320 с.
27. Цюпа Т. В. Сугестопедія: методи і підходи. Київ : Академвидав. 2018. 310 с.
28. Чалдіні Р. Психологія впливу. Переконайте та досягайте успіху / Харків. : КСД, 2015. 368 с.
29. Шевченко В. І. Сугестопедичні методи навчання. Київ : Освіта. 2016. 300 с.
30. Lozanov, G. (2005) Suggestopaedia-Desuggestive Teaching Communicative Method on the Level of the Hidden Reserve of the Human Mind. <http://dr-lozanov.dir.bg/book>
31. Suggestology and Suggestopedia / Theory and Practice. Bulgaria: United Nations Education, Scientific and Cultural Organization. Nopiyanti, M.,S. 2012. [https://books.google.com/books/about/Suggestology\\_and\\_Suggestopedia.html?id=ItCbswEACAAJ](https://books.google.com/books/about/Suggestology_and_Suggestopedia.html?id=ItCbswEACAAJ)

### **Рекомендована література з «Основ психотерапії»**

1. Аарон Т. Бек, Деніз Д. Девіс, Артур Фріман. Когнітивна психотерапія розладів особистості: навч. посібник. Харків: Науковий світ, 2024. 500с.
2. Мушкевич М. І., Чагарна С. Є. Основи психотерапії: навч. посібник. Луцьк: Важа-Друк, 2017. 420с.
3. Основи психотерапії: посібник: 2-е видання / за ред. О. О. Фільца, К. В. Седих. Київ: Академія, 2024. 208с.
4. Психотерапія за Габбардом: посібник: 2-е видання / за ред. Голлі Крісп, Глена О. Габбарда. Київ: ВСВ «Медицина», 2024. 912 с.
5. Тараріна О. Практикум з арт-терапії: посібник. Астамір-В, 2022. 224 с.
6. Чорна І. М., Чорний М. М. Ергономіка структури психотерапевтичної бесіди. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: Зб. наукових праць. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. С.73-81.
7. Чорна І. М. Історія аромотерапії та її застосування в сучасній психотерапевтичній практиці. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: Зб. наукових праць. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. С. 254-260.
8. Чорна І. М. Методи налагодження взаємостосунків подружжя засобами сімейної психотерапії. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: Зб. наукових праць. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. С. 278-286.
9. Чорна І. М., Чорний М. М. Методологія застосування прийомів інтерв'ювання клієнта в психотерапії. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: Зб. наукових праць. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. С. 82-89.
10. Чорна І. М. Чорний М.М. Основні прийоми застосування психотехнологій у психотерапевтичній бесіді. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: Зб. наукових праць. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. С.89-98.
11. Чорна І. М. Психолого-педагогічне формування емоційно-вольової стійкості майбутніх офіцерів, учасників бойових дій як фактор профілактики ПТСР. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. Том 34 (73) № 2, 2023. С.80-84.
12. Чорна І. М. Систематизація спільних факторів для різних напрямків сучасної психотерапії. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН Країни. Том XIV: Методологія і теорія психології. Київ – Ніжин: Видавець « ПП Лисенко М. М.». 2020, Випуск 3. С. 284-296.
13. Чорна І. М. Теоретико-аналітичний огляд потенціалу застосування психотерапевтичного методу танцювальної терапії в роботі психолога.

Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: Зб. наукових праць. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. С. 286-293.

14. Чорна І., Олешко Л. Психологічні особливості дезадаптації військовослужбовців – учасників бойових дій. Проблеми гуманітарних наук. Психологія. Дрогобич, 2023. № 51. С. 121-125

15. Sulyatytskyu, I., Ostrovska, K., Chorna, I., Sajko, K., Khrushch, O. Parameters of creativity in modern psychotherapeutic practice. *Creativity Studies*, 15(1), Published by Vilnius Gediminas Technical University, 2022 Volume 15 Issue 1: 263–277 ISSN 2345-0479 / eISSN 2345-0487  
<https://doi.org/10.3846/cs.2022.14864><https://doi.org/10.3846/cs.2022.14864>

**Навчально-методичне видання**

**ЗБІРНИК ТЕСТІВ ТА ЗАДАЧ ДЛЯ АТЕСТАЦІЙНОГО  
ЕКЗАМЕНУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗА ОСВІТНЬО-  
ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ  
ПЕРШОГО ОСВІТНЬОГО РІВНЯ БАКАЛАВР,  
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 ПСИХОЛОГІЯ**

**Папір офсетний. Гарнітура Таймс.  
Друк офсетний. Умови друк. аркушів 3,1.  
Облік видав арк. 4.**